

T.C.

BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
REKREASYON ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BATMAN'DA GÖREV YAPAN BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR
ÖĞRETMENLERİNİN REKREATİF ETKİNLİKLERE KATILIMLARININ
ÖNÜNDEKİ ENGELLERİN BELİRLENMESİ

HAZIRLAYAN

Ferhat ŞEN

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Nevzat DİNÇER

BATMAN

2019

Her Hakkı Saklıdır

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL VE ONAYI

Dr. Öğr. Üyesi Nevzat DİNÇER danışmanlığında Ferhat ŞEN tarafından hazırlanan “Batman’da Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Rekreasyon Etkilerine Yönelik Engellerin Belirlenmesi” adlı tez çalışması 25.10.2019 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliği ile Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan

Doç. Dr. Mustafa ATLI

Üye (Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi Nevzat DİNÇER

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Zühal KILINÇ

İmza

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Doç. Dr. Ferhat KORKMAZ
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Ferhat ŞEN
2019

TEŞEKKÜR

Batman’da görev yapan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin serbest zamanlarında rekreasyon etkinliklerine katılımlarının önündeki engellerin belirlenmesi örneğini incelediğim yüksek lisans eğitimimin bir ürünü olan bu çalışmamda, yüksek lisans eğitimi süresince, bana her konuda yol gösteren ve benden hiçbir katkısını esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Nevzat DİNÇER’ e, Sayın Doç. Dr. Mustafa ATLI hocama, kardeşim Mehmet ŞEN’e ve anket çalışmamda bana yardımcı olan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerine sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim.

Ayrıca çalışmamda maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen aileme, teşekkür ederim.

Ferhat ŞEN

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Batman’da Görev Yapan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Rekreatif Etkinliklere Katılımlarının Önündeki Engellerin Belirlenmesi

Ferhat ŞEN

Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı

Danışman: Nevzat DİNÇER

(2019, 69)

Jüri

Doç. Dr. Mustafa ATLI

Dr. Öğr. Üyesi Nevzat DİNÇER

Dr. Öğr. Üyesi Zühal KILINÇ

Bu çalışmanın amacı; Batman’da görev yapan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin rekreatif etkinliklere katılmasının önündeki engellerin incelenmesidir. Bu çalışmaya Batman’da görev yapan 231 Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeninden oluşan çalışmaya gönüllü olarak katılan 173 kişi oluşturmaktadır. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin serbest zamanlarında rekreasyon etkinliklere katılımındaki engeller yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni hali, görev yeri, görev süresine göre belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada ölçeğin alt boyutları olan tesis, zaman, bilgi eksikliği, ilgi eksikliği, birey psikolojisi, arkadaş eksikliği ile ilgili analiz yapılmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmasında SPSS 25 IBM istatistik paket programı kullanılmıştır. Veriler ortalama ve standart sapma olarak özetlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin ölçeğe yönelik alt boyutlarında anlamlı bir fark görülmemiştir. Yapılan literatür taramalarında ölçeğin alt boyutu olan tesis yetersizliği ve zaman boyutunda anlamlı farklar görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi, Rekreasyon, Serbest Zaman.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

**Determination of the Barriers to Participation of Physical Education Teachers in
Batman in Recreational Activities**

Ferhat ŞEN

Batman University Institute of Social Sciences

Department of Recreation Management

Agents: Nevzat DİNÇER

(2019, 69)

Jury

Assoc. Dr. Mustafa ATLI

Dr. Lecturer. Member of Nevzat DİNÇER

Dr. Lecturer. Member of Zühal KILINÇ

The aim of this study; The aim of this course is to examine the obstacles to the inclination of physical inclination teachers in recreational activities. 173 volunteers from 231 teachers who participated in Batman Center participated in this study. The obstacles of physical education teachers to participate in recreation activities in their spare time were tried to be determined according to age, gender, education level, marital status, place of duty and term of office. SPSS 25 IBM statistical package program was used in the evaluation and calculation of the data obtained from the subscales of the scale, facilities, time, lack of knowledge, lack of interest, individual psychology, and lack of friends. Data are summarized as mean and standard deviation. As a result of the analyzes, no significant difference was observed in the sub-dimensions of physical education teachers regarding the scale. In literature review, significant differences were observed in the inadequacy of the facility, which is the subscale of the scale, and leisure time.

Key Words: Physical Education, Recreation, Leisure.

İçindekiler

TEŞEKKÜR	2
Tablolar Dizini	7
GİRİŞ	8
1.1. Problem Durumu	8
1.2. Araştırmanın Amacı	8
1.3. Araştırmanın Önemi	9
1.4.Sınırlılıklar	9
1.5. Araştırmanın Varsayımları	9
2. GENEL BİLGİLER	10
2.1. Zaman Kavramı	10
2.1.1. Zamanın Önemi	10
2.1.2. Zaman Çeşitleri	11
2.1.3. Zamanın Kullanım Bölümleri	12
2.1.4. Zamanı Etkili Kullanabilme Teknikleri	14
2.1.5. Zamanın Verimli Kullanımını Engelleyen Faktörler	15
2.2. Serbest Zaman Kavramı	15
2.2.1. Serbest Zaman Kavramının Tarihsel Gelişimi	17
2.2.2. Serbest Zamanı Değerlendirme Kavramı	19
2.2.3. Serbest zamanı Değerlendirmenin Genel Özellikleri	19
2.2.4. Serbest zamanı Değerlendirmeyi Etkileyen Faktörler	21
2.2.5.Serbest zamanın Sınıflandırılması	25
2.2.6. Serbest zamanın Etkinliklerine Duyulan Gereksinim	26
2.2.7. Serbest Zaman Değerlendirmenin Yararları	27
2.3.Rekreasyon Kavramı	28
2.3.1. Rekreasyon Tanımları ve Anlamı	28
2.3.2. Rekreasyonun Sınıflandırılması	29
2.3.3. Rekreasyonun Özellikleri	31
2.3.4. Rekreasyona Duyulan İhtiyacın Nedenleri	32
3. MATERYAL ve YÖNTEM	38
3.1.Araştırmanın Modeli	38
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	38
3.3. Veri Toplama Yöntem ve Araçları	38
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	38
3.3.2. Serbest Zaman Engelleri Ölçeği	39
3.4. İstatiksel Analiz	39

4. BULGULAR	40
4.1.BZEÖ'nün Tanımlayıcı İstatistiklerine İlişkin Bulgular.....	40
Şekil-1	41
5.TARTIŞMA	51
6. ÖNERİLER.....	57
7.KAYNAKÇA	59
8.EKLER.....	65
Ek 1.Kişisel Bilgi Formu	65
Ek.2. Serbest zaman Engelleri Ölçeği.....	66
Ek.3. Özgeçmiş.....	67

Tablolar Dizini

Tablo 1. İç Tutarlılık Kat Sayısı	40
Tablo 2. Normal Dağılıma İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	41
Tablo 3. Katılımcılar Hakkındaki İlişkin Demografik Bilgiler	42
Tablo 4. Katılımcıların Cinsiyete Değişkenine Göre Serbest Zaman Engellerine İlişkin -Testi Sonuçları.....	43
Tablo 5. Katılımcıların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Serbest Zaman Engellerine İlişkin T-Testi Sonuçları.....	44
Tablo 6. Evlilik Durumuna Göre Serbest Zaman Engellerine İlişkin Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları.....	45
Tablo 7. Katılımcıların Görev Yerine Değişkenine Göre Serbest Zaman Engellerini T-Testi Sonuçları.....	46
Tablo 8. Serbest Zaman Engelleri ve Yaşa İlişkin Tek Yönlü Anova Bulguları	47
Tablo 9. Serbest Zaman Engelleri ve Görev Süresine İlişkin Tek Yönlü Anova Bulguları....	49

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Rekreasyon, zamanın bir kullanım bölümü olup, zamanı planlı ve düzenli kullanılması sonucunda meydana çıkan serbest zamanın kişi tarafından kendi istediği etkinliklerle değerlendirilmesidir. Bu yüzden rekreasyon zamanla alakalı bir kavramdır. Planlaması iyi yapılmayan ve iyi düzenlenmeyen bir zaman sonrasında rekreasyon için serbest zaman bırakmayabilir. Bunun için zaman kavramı birincil ayrıştırılması gereken bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır (Karaküçük ve Gürbüz, 2007).

Günümüz çağdaş ülkeler çalışma ve çalışma dışı zamanlarının farkında ve zamanın en iyi şekilde yönetilmenin çabası içindedir. Fakat gelişmekte olan ve gelişmemiş ülkelerdeki insanlar çalışma zamanının farkında olmadıkları gibi çalışma dışı zamanın yaşamalarındaki öneminin pek farkında değildirler. Çünkü zamanı en iyi ve verimli bir şekilde kullanılabilen bireyin çalışma hayatı, biyolojik ve fizyolojik ihtiyaçları arasındaki hassas dengenin sağlanmasındaki en önemli unsurlardandır (Abadan, 1966).

Batman' da görev yapan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin serbest zamanlarında rekreasyon faaliyetlerine katılımını etkileyen engeller belirlenmeye çalışılacaktır. Araştırma sonunda elde edilecek bulguların öğretmenlerin serbest zamanlarını değerlendirmede ortaya çıkan sorunlara ışık tutacak düzeyde olacağı kanısındayız.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmada ana amaca bağlı olarak alt problemler belirlenmiştir. Belirlenen alt problemler şu şekildedir;

- Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri serbest zamanlarını nasıl değerlendiriyor?
- Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri hangi rekreasyon faaliyetine katılmak istiyor?
- Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin serbest zamanlarında rekreasyon etkinliklerine katılmasının önündeki engeller nelerdir?
- Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin serbest zamanlarında rekreasyon etkinliklere katılımındaki engellerin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni hali, görev yeri, görev süresi, gelir düzeyine göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Araştırma Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin serbest zamanlarını değerlendirmesinde daha faydalı olacağı düşüncesindeyiz. Bu çalışmayla serbest zamanların değerlendirilmesinde ortaya çıkan sorunlar göz önünde bulundurularak rekreasyon etkinliklerine katılımı olumlu yönde etkileyecektir.

- Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin davranışlarının altında yatan nedenleri daha iyi anlayıp doğru rekreasyon faaliyeti kullanmalarına,
- Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin serbest zamanlarını değerlendirme ile ilgili tutumlarını gözden geçirmelerine ve olumsuz tutumlarını değiştirmelerine,
- Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin rekreasyon faaliyetlerine katılımını engelleyen durumların nedenlerini daha iyi anlayıp etkinliklerine katılımını sağlamak ve olumsuz durumları ortadan kaldırmak.

1.4.Sınırlılıklar

- Araştırma, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Batman'da görev yapan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinden eşit veya farklı şartlarda olmak üzere rastgele seçilen gönüllü olarak çalışmamıza katılan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleriyle sınırlıdır.
- Araştırma, kullanılan ölçeğin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.
- Araştırmada, katılımcıların ölçekteki maddelere verdiği cevapların doğruluğu ile sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

- Araştırmada kullanılan serbest zaman engelleri ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu katılımcıların gerçek düşüncelerini yansıtmıştır.
- Araştırmada kullanılan kişisel bilgi ve ölçek soruları, mevcut araştırmayı neticelendirecek yeterlidir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Zaman Kavramı

İnsanlar var olduğundan bu yana kendi insiyatifleri dışında zamanı kullanmaktadır. Bilim ve Teknikteki gelişmeler zamanı durdurmaya becerememişlerdir (Yetiş, 2008).

En soyut kavramlardan birisi olan zaman ile ilgili literatürde farklı tanımlar mevcuttur. Genel itibari ile başı ve sonu belli olmayan zaman insan yaşamında önemli bir yeri olan, en temel unsurlardan biridir (Ayyıldız, 2015).

Bazı düşünürler zamanı faaliyet çeşitlerine göre nitelendirmiştir. Bu düşünülere göre:

a) Çalışma zamanı (iş zamanı)

b) Çalışma dışı zaman olarak ayırmışlar ve çalışma dışı zamanını da kendi arasında ikiye ayırmıştır;

- Var olma zamanı
- Serbest zaman olarak kategorize etmişlerdir (Karaküçük ve Gürbüz, 2007).

Hazar (2003)' a göre zaman kavramının başlıca özellikleri şunlardır;

- Zaman, ödünç alınamaz.
- Kiralanamaz.
- Satın alınamaz.
- Zaman arttırılamaz.
- Zaman biriktirilemez.
- Tasarruf edilemez.
- Zaman doğru kullanılmadığı takdirde bireylerde strese neden olur.

İleri olan toplumlarda bireyler zamanın ne kadar önemli olduğunun farkında olup buna göre zamanı en verimli şekilde yönetebilme uğraşına girmişlerdir. Geri kalmış toplumlarda bireyler zaman kavramının önemini bilmediklerinden dolayı zamanı en iyi şekilde kullanma uğraşına girmezler (Abadan, 1996).

Zamanı nasıl kullanılacağına farkında olmak, çalışma şeklimizi her zaman ileriye doğru geliştirmektir. Bundan dolayı zamanı verimli kullanan birey, yaşam şartlarını iyileştirir ve kendi amaçları ve hedefleri için etkili bir şekilde kullanıp değerlendirebilir (Güngörmüş, 2006).

2.1.1. Zamanın Önemi

Zaman kazançlı kullanımına bağlı olarak değer kazanır. Bu da eğitim ve çağdaş bir iştir. Zamanı verimli kullanmanın yolu en baştan kişinin kendisini iyi tanıması gereklidir. Ne yapmak

istediğini, hedeflerini iyi bir şekilde planlamalıdır. Kısa zamanda en fazla ve maksimum verim elde etmeyi bilmek gerekir. Öncelikle amaç ve öncelik sırasını iyi belirleyip yapılmak istenenlerin yapılması zamanı iyi kullanıldığının göstergesidir (Baltaş ve Batlaş, 1987).

İnsan zamanı en verimli şekilde planlayıp kullanmak zorundadır. Çünkü zaman;

1. Tasarruf edilemeyen,
2. Ödünç alınamayan, kiralanamayan,
3. Satın alınamayan, çoğaltılamayan,
4. Para gibi toplanamayan, hammadde gibi depolanamayan,
5. Sadece kullanılan ve kaybedilen bir varlıktır (Karaküçük, 1999).

2.1.2. Zaman Çeşitleri

Zaman kavramı birçok araştırmacı tarafından birçok araştırmaya konu olmuştur. Zaman çeşitleri ise beş farklı alt dala ayrılmıştır. Bunlar; biyolojik, gerçek, algılanan, ekonomik ve yönetsel zamandır.

- **Biyolojik Zaman;** Kişinin fiziksel olarak hissettiği zamandır. Alışkanlıklara göre kurulur. Örneğin; kuşların göç etmesini bilmeleri.
- **Gerçek Zaman;** Saatin gösterdiği zamandır. Nesneldir, fiziksel olaylara göre saptanan zamandır.
- **Algılanan Zaman;** Bireyin psikolojik olarak hissettiği zamandır. Her olay olayın farklılığına göre değişkenlik gösterir. Birey sıkıldığında bir şeyi beklediğinde zaman çok yavaş geçer, birey içinde olduğu durumdan çok mutlu olduğunda ise zaman hızlı geçer.
- **Ekonomik Zaman;** İşletme yönünden zaman, belli bir ürün için harcanan zaman süreleri toplamıdır. Ekonomik açıdan zaman, gerçek bir ölçme birimidir. Örneğin; Emeğin karşılığı olan ücret, saat, gün gibi.
- **Yönetsel Zaman;** Yönetim süreçlerinin etkinlikle işe koşulması durumudur (Sunay, 2009).

Şimşek ve arkadaşlarına göre ise zaman yedi farklı dala ayrılmıştır. Sunay'ın zaman çeşitlerine ek olarak sosyolojik zaman ve örgüt zamanı eklenmiştir. Bunlar ise şu şekilde açıklanmıştır;

- **Sosyolojik Zaman:** Şahsi takvimlere bağlı şekilde, bireylerin yapmış oldukları eylemler için bir araçtır. Bayram, tören, anma günleri ve yıl dönümü gibi bireyleri bir araya toplayan toplumsal eylemi ifade etmektedir.
- **Örgüt Zamanı:** İşçiler ve makinelerin örgütün ürün ve hizmet üretmeleri için belirli bir sürede bitirilmesi gereken işlere harcanan sürelerin toplamıdır (Şimşek ve diğerleri, 2009).

2.1.3. Zamanın Kullanım Bölümleri

Zamanı verimli ve kazançlı kullanabilmek önemli bir eğitim ürünüdür. Rahatsızlık durumlarda olduğu gibi yanlış ve etkisiz bir şekilde kullanım sonucu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla yanlış kullanılan zaman hem kişiye hem de diğer insanları etkilemektedir (Karaküçük, 2008).

Zamanı en etkili kullanmanın yolu kişinin kendi kontrolünde olmasıdır. Zamanın kontrolü kendisinde olunca zamanı verimli kullanmak kolaylaşır. Zamanı planlamak ve iyi kullanmak önemli ve gereklidir; çünkü zaman tasarruf edilemeyen, bir ödünç alınamayan, kiralanamayan, satın alınamayan, çoğaltılamayan, sadece kullanılan bir zorunluluktur (Ardahan, 2016).

Emir (2012), zamanın fizyolojik ve biyolojik ihtiyaçların karşılanması, çalışma zamanı ve eğlence, oyun ve spor gibi etkinlikler için kullanım bölümlerinin bulunması gerektiğini belirterek aslında bu üç zamanın kullanım biçimleri farklı olsa da birbiriyle belirli ortak özelliklerinin bulunduğunu ileri sürer. Zamanın bu şekilde bölümlere ayrılması toplumdaki insanların zamanlarının farkına varmalarına ve zamanlarını nasıl planlamaları gerektiğine yardımcı olur. Çünkü zamanın farkında olmak zamanı daha verimli kullanmak gerektiğini ortaya koyar. Nitekim zamanın bölümlere ayrılmasını serbest zaman ve rekreasyon alanında profesyonel olarak çalışan birçok araştırmacıya da yardımcı olmuştur.

İlerlemiş ülkelerin zamanı kullanım konusunda oldukça bilinçlenmiş bir hale gelmişlerdir. Bu da geri kalmış ülkelere kıyasla önemli bir fark oluşturur. Descartes, toplumların ileri veya geri zekâlı diye ayıramayacağını, ülkelerin gelişmişlik ve zenginliklerinin zamanı planlı ve programlı kullanarak çalışmalarından ve dinlenmelerinden kaynaklandığını ileri sürmektedir (Kılbaş, 1994).

Hazar'a göre zamanın kullanım şekline göre dört ana grupta incelemek mümkündür;

- Kazanç sağlama amacına göre iş, fazla mesai, ikinci iş veya ek iş için kullanılan çalışma zamanı.
- İşle ilgili hazırlık, işe gidiş ve geliş, normal mesai dışı yapılması gereken mesleki uğraşlar için kullanılan çalışma ile ilgili etkinliklere ayrılan zaman.
- Yeme, içme, uyuma gibi fizyolojik ihtiyaçlar, yemek yapma, ev temizliği, vücut bakımı vb. gibi zorunlu ihtiyaçlar için kullanılan, yaşamı sürdürmeye yönelik zorunlu etkinlikler için kullanılan zaman.
- Yapılan tanımların genel bir değerlendirmesi yapıldığında serbest zaman, insanların sınırlı yaşam süresinin çalışma ve çalışma ile ilgili etkinlikler(beslenme, uyuma vb.) dışında kalan bölümüdür.

Hazar, insan davranışlarının analizini yaparken davranışların mutlak zorunlu zaman, kısmen zorunlu zaman ve serbest zaman davranışı olarak üçe ayrılmıştır. Örnek olarak da eğitim davranışında ilköğretim okuluna gitme zorunlu davranış, ödev yapma kısmen zorunlu davranış olarak tanımlanırken, gitar kursuna gitmeyi de serbest zaman davranışı olarak belirtmiştir (Hazar, 1999).

Aristo serbest zamanı “ bir kimsenin kendi iradesi ile yaptığı aktivite içinde olmanın bir ifadesi “ olarak kabul etmektedir. Atinalılar için serbest yaşamın en kaliteli yönü olarak kabul edilmiştir. Klasik yaklaşım ile yapılan tanıma göre, serbest zaman iş ve amaçlı yapılan bir eylem yerine onun tam karşıtı olan sanat politik tartışmalar ve genel öğrenmeyi kapsayan meşguliyetler olarak kabul etmiştir (Bakır,1993).

Serbest zaman olarak bilinen kişinin hem kendisine hem de diğerleri için bütün görev ve çalışma bağlantılardan kendi isteğiyle seçmiş olduğu zamandır (Tezcan, 1982).

Zaman beslenme, uyumak gibi önemli fizyolojik ihtiyaçları dışında spor, eğlence ve oyun gibi faaliyetlerin toplamıdır (Gediz, 2012).

Düşünürler zamanı farklı bir şekilde ele alıp düşüncelerini yansıtmışlardır. Örneğin,

Garsia zamanı;

- Çalışma zamanı,
- Çalışmaya bağlı etkinliklere ayrılan zaman,

- Yaşamı sürdürmeye yönelik etkinlikler,
- Serbest zaman olarak bölümlere ayırırken,

Megyeri ise;

- Temel ihtiyaçların giderilmesine ayrılan zaman (uyku, temizlik, giyinme, yemek yemek gibi),
- Çalışma ve buna bağlı etkinlikler ve görevler için ayrılan zaman (iş, yolculuk, ödev, öğrenim için geçen süre gibi),
- Serbest etkinliklere ayrılan zaman (eğlence, spor, dinlenme gibi),
- Diğer etkinliklere ayrılan zaman olarak gruplama yapmıştır (Gediz, 2012).

2.1.4. Zamanı Etkili Kullanabilme Teknikleri

Sunay'a (2016) göre zamanı etkili kullanabilmek için altı teknik vardır. Bunlar şu şekilde açıklanmıştır;

Kendini Yönetmeyi Bilme: Bireyin kendini tanımasıdır. Bireyin kendini tanıyabilmesi için kendi özelliklerini bilmesi gerekir.

Plan Yapmak: Başarılı bir yaşam, başarılı günlerden oluşur. Başarılı günler ise, genellikle planla başlar. Bu nedenle insan yaşayacağı zamanı en etkili ve verimli olacak şekilde planlamalıdır.

Öncelikleri Belirleme: Yapılacak işin durumuna göre önceliklerin belirlenmesidir. Yapılacak iş çok, zaman az ise hangi işlerin öncelik taşıdığını saptamaktır.

Kriz Kararları: İlk öncelikli kararlardır. Özeldir (hem önemli hem de ivedidir). Kriz kararları ile "durum kurtarılır".

Yetki Devri: Sürekli artan işlerin bir kısmının astlara bırakılmasıdır.

Hayır Demeyi Bilmek: Kimlere gerektiğinde hayır denebilmelidir?

- Yöneticiye
- İş arkadaşlarına
- Bölüm çalışanlarına
- İş sahiplerine

2.1.5. Zamanın Verimli Kullanımını Engelleyen Faktörler

Zamanın verimli kullanılmasına engel kişisel, toplumsal, ekonomik gibi çok farklı etkenden bahsedebiliriz. Kolay olanı zor olandan, sevileni sevilmeenden, başkalarının isteğine göre yapılan bazı alışkanlıklar zamanı verimli kullanımına zarar verir (Karaküçük, 2008).

Zamanı faydalı kullanmaya engel olarak; plansız bir takvim, fazla detaylı işler, sürekli ertelemek ve gereksiz başka uğraşlarla ilgilenmek gibi zamanı verimli kullanımını engelleyen örnekler verilebilir (Ardahan, 2016).

Sunay (2016)'a göre ise zamanın verimli kullanımını engelleyen bazı zaman tuzakları şu şekilde belirtilmiştir:

- Aceleci davranmak ve sabırsızlık gösterme
- Durum ve olaylar karşısında kararsızlık
- Gereksiz ayrıntılar içinde çabalama
- Amacın belirlenmemesi
- Düşük insan gücü yeterlilikleri
- Başlanılan bir işi yarım bırakma
- Kişinin kendine yönelik eleştiri yapamaması
- Gereksiz ziyaretçi görüşmeleri
- İş düzeninin olumsuz şekilde olması
- Alışılan masanın dağınık ve düzensiz olması
- Amacı olmayan toplantılar.

2.2. Serbest Zaman Kavramı

Serbest zaman, bireyin sadece kendisi için ayırdığı ve sahip olduğu zamandır. Bundan dolayı serbest zaman çalışma alanı içinde olmayıp zihinsel sınıf ile bağlantılı olan estetik ve entelektüel bir uğraş olarak görmektedir (Bahadır, 2016).

Serbest zaman, kişinin yapmak zorunda olduğu çalışma haricinde yaptığı kişisel ihtiyaçları, ilgileri ve zevkleri için yaptığı faaliyetlerdir. Kısaca sürekli aynı yaptığı işlerden farklı olarak ruhen ve bedenen zinde olma uğraşdır (Tezcan, 1993).

Kemp ve Pearson'a göre serbest zaman, çalışma, uyku, yemek yeme ve diğer zorunlu işler için ayrılan (harcanan) vakit sonrasında arta kalan zaman dilimidir (Kemp ve Pearson, 1997).

Bir diğerk bakış açısı ise serbest zamanı işten ve zorunlu olarak yapmak zorunda olduğumuz aktiviteler dışında kalan zaman birimi olarak görürken, bir kültürü anlamının en iyi yolunun serbest zaman olduğunu savunur. Ayrıca bazı kesimler serbest zamanı işten arta kalan zaman olarak görürken diğerkleri serbest zamanı sosyal kontrolün önemli bir parçası veya bireyin statüsünün sembolü olarak görmektedir (Cordes ve İbrahim, 1999).

“Dünya Serbest zaman ve Rekreasyon Birliği’nin tanımına göre ise serbest zaman; seçme şansı, yaratıcılık, hoşnutluk ve memnuniyet içeren ve kişisel doyumunu arttıran eğlencelere öncülük eden yararları ile insan hayatının özel bir alanıdır. Aktivite kavramının çoğunlukla fiziksel buna ek olarak entelektüel, sosyal, estetik ve ruhsal özellikteki öğelerinin çok yönlü formlarını kapsamaktadır (Özdemir ve Arkadaşları, 2006).

Serbest zaman etkinliği kendine özgü fiziksel, sosyal, psikolojik ve felsefi açıdan desteklenmelidir. İnsanları da içine alan sosyal hayatla bağlantılı bir şekilde topluma katkı sağlamasıdır (Balcı ve İlhan, 2006).

Torkildsen(2005) serbest zamanı dört kategoriye ayırmıştır,

- Vakit olan serbest zaman: Ekonomik amaç gütmeyen geçirilen ve bireyin çalışmadığı zaman dilimi olarak tanımlanmaktadır. Bu ifade bazı yanlış anlaşılmalara yol açmıştır. Bu nedenle Torkildsen’e göre “Serbest zaman” sadece ekonomik amaç için ayrılan zamanı değil ayrıca temel gereksinimler için ayrılan süreden arta kalan zamanı da ifade eder.
- Etkinlik olarak serbest zaman: “Uluslararası serbest zaman ve sosyal bilimler” grubuna göre serbest zaman bireyin dinlenme, eğlenme, koşma, yeteneklerini geliştirme, mesleki, ailevi ve sosyal görevlerini yerine getirme eyleminden sonra özgür iradesi ile seçebildiği aktivitelerdir. Bu aktiviteler çoğunlukla bedensel aktiviteler olarak görülse de, bu aktiviteler bedensel olduğu kadar psikolojik ve duygusal unsurları da içinde barındırır.
- Yaşam biçimi olarak serbest zaman: Eski Yunan toplumunda (en azından eğitimin ayrıcalıklı tabakasında) “zihnin hazineleri” hayatın eğlence ve coşkusu içeren, anlam katan serbest zamanların meyveleriydi. Aristo, serbest zamanın bir var olma, iş yapma gerekliliğinden artakalan zamanı ve bir yaşam biçimini karakterize ettiğini düşünmekteydi. Çünkü serbest zamanda yapılan aktiviteler insan yaşamında çok önemli bir yer alarak bazen bireyin yaşamındaki diğerk şeylerin değerini belirlemektedir.
- Rekreasyon olarak serbest zaman: Rekreasyon ve serbest zaman anlamsal olarak bütünleşmiş iki kelimedir. Aralarındaki fark ise insanların onlara yüklediği anlam

ve bizim bu kavramları nasıl düşündüğümüz ile ilgilidir. Diğer bir görüşe göre ise rekreasyon ve serbest zaman birbirlerinden farklı iki kavramdır fakat birbirlerini tamamlamaktadır. Buna göre serbest zaman temel, gerekli ihtiyaçlardan sonra arta kalan zamanı ifade eder, rekreasyon serbest zamanlarda gerçekleştirilen aktivitelere verilen isimdir (Torkildsen, 2005).

Günümüzde serbest zaman, insanın temel ihtiyaçlarını karşılaması gereken zaman haricinde kalan zamandır (Russel, 1996).

Her sınıflandırma, tanımı kullanan kişiye bağlı olarak kabul görüp görmeme değerine göre değişkenlik gösterir. Buradan hareketle kullanıcı hedefine göre tanımı şekillendirmeye çalışır. Ancak tüm tanım ve yorumlardan hareketle serbest zaman kavramı için şu şekilde tanımlama yapılabilir; kişiler zorunluluktan bağımsız, koşul şartı yaşamadan, kişinin şahsi istekleri doğrultusunda, örf, adet ve geleneklerine göre şekillenen tek başına veya diğer bireylerle meşguliyeti ve dinlenmesi için ayrılan zamandır (Karaküçük, 2005).

2.2.1. Serbest Zaman Kavramının Tarihsel Gelişimi

İnsan, belirli bir kültür içinde doğar. Bu kültürel değerlerle beraber şekillenen çalışma zamanı ve çalışma dışında kalan bir yaşama sahiptir. Çalışma zamanı kişinin özel gelişimi için hayat çekirdeğini oluşturmaktadır. Çalışma zamanı dışında kalan süre ise tamamen özgürlük alanını kapsarken tamamen dinlenmeye yönelik olmakla beraber eğlence zamanı olarak da lanse edilebilir. Bu yüzden çalışma dışı zaman farklı şekilde betimlenmeye çalışılmaktadır.

Özellikle bedeni çalışmanın zıttı olan serbest zaman; Çağdan çağa farklı şekilde anlam kazanan tanımlarda kendine yer bulmuştur. Antik ve orta çağda tamamen bedeni çalışma dışında kalan serbest zaman felsefe yapmak veya dini görevleri yerine getirmek gibi kutsal amaçlara ulaştıran çalışma zamanı olarak atfedilip bu amaca hizmet etmeyen sportif çalışmalar değersiz olarak görülmüştür. Dolayısıyla serbest zaman, değişen tarihsel koşullara, değer atfedilen amaçlara ve çalışma kavramının kazandığı anlamlara bağlı olarak şekillenmiştir (Bahadır, 2016).

Doğası itibariyle çalışma zamanı ile ilişkilendirilen serbest zaman kavramı tarih boyunca çalışma karşıtı olarak tabir edilmiştir. Bu yüzden serbest zaman kavramını çalışma

zamanından ayrı ele almak tutarsız ve anlamsız olacaktır. Tarihsel süreçte bir elmanın iki yarısı olan çalışma zamanı ve serbest zaman kavramları özellikle faaliyet halinde olmayı ve eylemsizliği ayırt etmek için kullanıla gelmiştir. Bu bağlamda çalışma ve serbest zaman kavramlarına yüklenen değerler zamanla birbirinden farklılaşmış, ancak gelişen süreç içerisinde çalışma, toplumun çok daha büyük bir kesimini ilgilendirdiğinden dolayı serbest zamana göre daha önemli bir anlam kazanmıştır. Diğer bir ifade ile serbest zaman, çalışma kavramına yüklenen anlam değişikliğinin bir tezahürü olarak farklı işlevler yüklenen bir çerçeve olmuştur (Bahadır, 2016).

Tarihsel süreç içinde geriye dönüp baktığımızda avcılık ve toplayıcılık yapan toplumlarda serbest zaman kavramına sahip olmadıkları konusunda fikre sahip bilim insanları aynı şekilde çalışma zamanı ile ilgili de aynı fikre sahiptirler. Kültürel antropologlara göre avcı-toplayıcı toplumlar, çalışma ile serbest zaman arasında net bir ayırım yapma konusunda fikir üretmemişlerdir. Dolayısıyla avcı-toplayıcı toplumlarda çalışma ile serbest zaman buluş bir alan olarak kalırken, bu kavramlara ait olarak Antik Yunan toplumunda ilk belirtilerine rastlanılmış olup serbest zamanı çalışma zamanının zıttı olarak karşımıza çıkmıştır. Bu bağlamda serbest zamanı çalışma zamanının tersi, kültürel bir kategori ve değer olarak tanımlayan Yunanlılar, okul gibi kurumlar inşa ederek bu zamanı organize etmeye başlayan ilk kültürel topluluktur. Çalışma ve serbest zaman ayırımının Yunan medeniyetinde ortaya çıkmasındaki en önemli neden, tüm antik dönem boyunca özgür Yunan vatandaşlarının hayatını basitleştiren ve onların çalışma dışında kalan zamanını önemli ölçüde artıran kölelik sistemi olmuştur (Bahadır, 2016).

Teknolojinin gelişmesiyle beraber gelişmişlik seviyesinin artması ile kültürel değişiklikler de meydana gelmiştir. Teknolojik gelişmeler ve betonlaşma insanları doğaya yönlendirmiştir. İnsan doğaya hakim olmaya çalışmış, çalışma ve başarılarının çoğunu dış dünya ile ilgili olarak gerçekleştirmiş ve kendini unutmuş böylece yarattığı teknik ile arasında açılan bir uçurum meydana gelmiş ve kendi özüne yabancılaşmıştır. İkinci dünya savaşından sonraki dönemde ise bilimin özüne büyük değişimler olmuş fiziksel bilimlerle beraber yaşam bilimlerine yönelmiştir. Sonuç olarak da bilim git gide bireyin incelenmesine yönelmiştir. 20. Yüzyıl sonlarında insanların teknolojinin ve kentsel bunaldıdan kurtulmak istemeleri dinlenme ve eğlenme isteklerinde büyük artış olmuştur. Kapitalistlerin dini gibi kabul edilen “iş ve çalışma” yerini yavaş yavaş dinlence ve eğlenceye bırakmıştır. Tüm çalışan kesimlerde haftalık çalışma süreleri kısaltılmıştır. Fabrikalarda işçilerin dinlenebileceği parklar ve egzersiz yapabileceği alanlar kulüpler, kütüphaneler ve şenlikler düzenlemeye başlanmıştır. Yazarların,

sendikaların girişimleriyle çalışan kesimlere her alanda (güvenlik, sağlık, havalandırma, ücret, mesai vb. gibi) bir iyileştirme süreci başlamıştır (Emir, 2012).

İnsana eğilme ve ona büyük özen gösterme, yaşamın çekici hale gelmesi insanın ruhsal yönden dengeli, sağlıklı yetişmesiyle olanaklı olduğu bilinci yaygınlaşmıştır. Amaç yaşamda en yüksek düzeyde yararlanma, tat alabilme, tüm çabalar bu yönde olmalı düşüncesiyle tüm bilimler insana hizmet etme yolunda birleşmiştir. Bu veriler ışığında serbest zaman düşüncesi de büyük değişime uğramış ve başka bir anlam kazanmıştır. 2. Dünya savaşına kadarki sanayi döneminde diğer insan faaliyetlerinin arasında, ya da kıyısında yer alan serbest zaman faaliyetleri diğer faaliyetlerin hemen yanında ve belki de en önemlisi olma durumuna gelmiştir (Sezgin, 1987).

2.2.2. Serbest Zamanı Değerlendirme Kavramı

Serbest zamanı değerlendirme; kişilerin serbest zamanlarında yaptıkları faaliyetler olarak tanımlanabilir. Kişi bu faaliyetleri tek başına yapabileceği gibi bir grupta da yapabilir. Serbest zaman aktivitesi denilince akla sadece hoş vakit geçirmek ya da dinlenmek gelmemelidir, kişisel gelişimi ve yaşam kalitesini arttıran her aktivite serbest zaman aktivitesidir. Kişinin yapmakla yükümlü olduğu biyolojik ve fizyolojik ihtiyaçlarına ayırdığı zaman dışında kalan zaman serbest zamanla ilişkilidir. Serbest zamanda yapılan etkinlikleri iki gruba ayırmak mümkündür. Birincisini spor etkinlikleri, çeşitli oyunlar ve kitlesel gösteriler (yarışmalar, maçlar gibi) oluştururken ikincisini ise daha çok entelektüel diye tabir edilen bir azınlığın yaptığı müze gezmeleri, tiyatro ve konsere gitme, okuma etkinlikleridir (Tezcan, 1994).

2.2.3. Serbest zamanı Değerlendirmenin Genel Özellikleri

Bireysel ilgi, tutum ve alışkanlıkların şekillenmesinde etkili olduğu düşünülen birçok faktör bulunmaktadır. Çok çeşitlilik arz eden, kişilerin ilgi, dürtü, amaç ve katılım şekillerine ve daha birçok faktörlere göre serbest zamanları değerlendirme özellikleri konusunda ortak bir noktaya ulaşma zorlukları vardır. Herkes için ortak olan noktaları belirlemek güç olsa da, asgari müştereklerin belirleneceği düşünülmektedir. Konu ile ilgilenen birçok araştırmacı tarafından kabul edilen bazı temel ortak özellikleri mevcuttur (Emir, 2012).

Farklı toplumlarda farklı serbest zaman değerlendirme biçimleri kendini gösterse de genel olarak serbest zamanları değerlendirmenin bazı temel özellikleri bulunmaktadır. Bu özellikler şöyle sıralanabilir;

- Birey kendisi istediği için serbest zaman etkinliklerine iştirak eder ve iştirak edeceği aktiviteyi de kendisi belirler. Serbest zaman aktivitelerine gönüllü olarak katılım esastır.
- Serbest zaman aktivitelerine iştirak eden birey mutlu olur. Serbest zaman aktivitelerinin amacı bireyin yaptığı aktiviteden zevk alması ve tatmin olmasıdır. Çünkü aktivite birey için bir ödül ve mutluluk kaynağı olmalıdır.
- Serbest zamanları değerlendirme aktiviteleri görüş ve tutumlarında katı değildir, çeşidi çoktur ve birey ister kendisi ister grupta beraber bu aktiviteleri yapabilir.
- Serbest zamanları değerlendirme aktiviteleri evrensel olarak yapılmaktadır. Aktivitelerde bireyler birlikte bir dil oluştururlar. Müzik, spor ve güzel sanatlar bütün dünya insanları için aynı özelliği taşımaktadır.
- Serbest zamanları değerlendirme aktiviteleri büyük çoğunlukla tek çeşit aktivite gerektirir. Aktiviteler zihinsel, duygusal veya fiziksel olabilir.
- Serbest zamanları değerlendirme aktiviteleri ikincil olarak bir tutum ve davranışı ortaya çıkarabilir Rastgele bir aktivite ruhsal, entelektüel, fiziksel veya sosyal olarak iyi hissetme hali edindirebilir.
- Serbest zaman değerlendirme aktivitelerine her cinsten ve her yaştan kişi katılabilir.
- Serbest zaman değerlendirme aktiviteleri bireye özgürlük hissi kazandırır. Birey sadece kendisine ait olan bir zamanda bu aktiviteye katılır. Bu yüzden serbest zamanı değerlendirme aktiviteleri bireye faydalıdır ve toplumda bu aktivitelere olumlu olarak bakar.
- Serbest zamanları değerlendirme etkinliklerini yapmak için mevsim ve mekân sınırı yoktur. Birey yaz kış istediği mevsimde ve açık ya da kapalı istediği alanda bu aktivitelere katılabilir.
- Serbest zamanları değerlendirme aktiviteleri sosyal çevrenin töre ve ananelerine, ahlaki ve manevi değerlerine ters düşmeyecek şekilde olmalıdır (Karaküçük, 1999).

Temel özellikleri bakımından yukarıdaki niteliklere sahip olan serbest zaman, sürelerine ve değerlendirme amaçlarına göre de bir takım sınıflandırmaya tabi tutulmaktadır. Çocukluk dönemi, sosyalleşme süreci bakımından pasif bir konuma sahiptir. Günlük çalışma saati dışında kalan süreler, hafta sonu tatilleri ve birkaç günlük az süreli izinler “kısa süreli serbest zaman”

olarak gruplandırılırken emeklilik süreci veya uzun süreli yıllık izinler ise “uzun süreli serbest zaman” olarak gruplandırılır (Aslan, 2005).

Değerlendirme amaçları açısından bakıldığında ise, yaratıcı serbest zaman aktivitesinde bireyler bir şeyler (heykel, resim vb.) üretirken, sportif serbest zaman aktivitesinde ise bireyler bir şeye bağlı kalmadan, severek, isteyerek ve amatör olarak spor yaparlar. Turistik serbest zaman aktivitesinde turistik geziler için vakit ayırırken sosyal serbest zaman aktivitelerinde ise sosyal aktivitelere (aile ve arkadaş toplantıları, eş dost ziyareti gibi) katılırlar. Fakat turizm aktivitesine katılma süreci mecburen yapılan aktiviteler dışında kalan zaman dilimini kapsamaktadır (Hazar, 2003).

2.2.4. Serbest zamanı Değerlendirmeyi Etkileyen Faktörler

Günümüze kadar gelen süre içerisinde serbest zamanı değerlendirme eğilimini etkileyen birçok faktör göze çarpmaktadır. Bu faktörler insanların yaşamında önemli rollere sahip olgular olarak dikkat çekmekte, insan yaşamı üzerinde sahip olduğu bu etkiyle de bireylerin serbest zamanlarını değerlendirmede etkili değişkenler olarak farklılıklar yaratmaktadır. Kongar’a göre (1979) Bu faktörler;

- **Toplumsal Faktörler:** Toplum, tarihsel gelişim içinde kültürün ve uygarlığın somutlaştığı ve bu niteliği ile de bireylerden farklı gerçekliği olan önemli bir bütünlüktür. Toplumu, sosyo-kültürel bir olay olarak tanımlandığımız zaman Sorokin’in belirlediği öğelere göre toplum belli anlam değer ve kurallara sahip olan; belli bir çerçevede bu anlam, değer ve kuralları birbirleri ile yaptıkları etkileşimlerde kullanan bilinçli kişi ve gruplardan meydana gelir. Böylece Sorokin’e göre toplum, manevi kültür (anımlar, değerler, kurallar), maddi kültür (biofiziksel araçlar) ve toplumsal ilişkiler (anamlı etkileşim) bütünü olarak ortaya konmaktadır. Sorokin zaten toplumsal ve kültürel ayrımını çözümlenme amacı ile yaptıktan sonra “sosyo-kültürel” terimi ile bu iki kavramın bir birinden ayrılmaz nitelikte olduğunu belirlemektedir. Sorokin’in “bilinçli” terimi, belli etkileşimlerde bulunan kişi ve grupların çeşitli davranış ve eylemlerinin belli amaçlara yöneldiğini ve bu kişi ve grupların, aralarındaki ortak noktaların farkında olduklarını belirler (Kongar, 1979).
- **Kültür Yapısı:** Toplumda; toplumun yapısı, kişiler ve kültürün manevi ve maddi azaları arasında kuvvetli bir bağ vardır. Kişilerin farklı davranış ve tavır

geliştirmelerinde ilk olarak içinde buldukları toplumun daha sonra ise anne ve baba davranışlarının, gittiği eğitim kuruluşunun veya yaşanılan yerin fiziksel özelliklerinin etkisi büyüktür. Kişi yaşadığı ortamın kültürel özelliklerinden etkilenecek öz benliğini kazanır (Köknel, 1970).

Birey çevredeki kültürel unsurların baskınlığı ile toplumsallaşırken tabiatın kapsadıklarının ötesinde bazı özellikler kazanmakta ve kazanılmış veya öğrenilmiş özellikleri yansıtan toplumsal davranışlar sergilemeye başlamaktadır. Kültür, bilimsel bir kavram olarak, bir toplumu meydana getiren bireylerin, hem kendi aralarındaki hem kendileri ile toplum arasındaki hem de toplumlar arasındaki ilişkileri düzenler. İnsan, eğer belirli bir tarzda davranmıyorsa, belirli bir kültürün sahibi olmasındandır. İnsanın her tavır ve hareketi, davranışı kültürün bir fonksiyonudur (Ertürk, 1972).

- **Sosyal Sınıf Faktörü:** Sosyal sınıf; kişilerin toplumsallaşma sürecinde edindiği değerler, kişinin içinde bulunduğu alt kültürdür. Yani kişinin kendisiyle ve içerisinde bulunduğu toplumun sosyal sınıfı ile etkileşmesi doğru orantılı olarak gelişmektedir. Çünkü sosyal öğrenme çocukluk çağıyla başlar. Yaşamın farklı çevrelerindeki sınıfları arasında serbest zamanı değerlendirmede, gelir düzeyinde, tüketim şekillerinde, yaşanılan konutta ve çalışılan işte değişiklikler vardır. Sosyal sınıf ayrımı sadece bu gelir miktarından kaynaklanmamaktadır bu gelirin harcanış biçimindeki niteliksel değişikliklerden de kaynaklanmaktadır (Kaya, 2003).

Sınıf, yalnızca ücret maaş veya gelir miktarı sayısal farklılığı değil, gelirlerin dağılışı ve harcama şeklinde nitelik farkları belirtmektedir. Toplumsallaşma sürecinde sosyal sınıfın belirlenmesinde, bireyin bağlı olduğu alt kültürün, çevreye yansımalarıyla geçerlilik kazanır. Bireylerin serbest zamanlarını değerlendirmedeki alanlar, buldukları sınıfsal farklılıklarıyla dikkat çekmektedir. Sınıfsal farklılık, sportif aktiviteleri ve fiziksel uygulamalı alanlarda görülmezken; sanatsal, entelektüel ve sosyal alanlarda önemli boyuttadır (Dumazedier, 1967).

- **Aile ve Arkadaş Çevresi:** Aile kişilerin doğduğu andan itibaren serbest zaman faaliyetlerini yönlendiren ve oluşturan en mühim sosyal toplumdur. Birey toplumun en temel sosyal birimi olan ailede serbest zaman faaliyetlerindeki davranışlarını ve üyesi bulunduğu sosyal sınıfın değer yargılarını en temel haliyle öğrenir (Kaya, 2003). Sosyal çevre daha çok kişisel değerlere, başarıya ve evrenselliğe eğilimli iken aile ise kişi için önemli olan ortak değerlere ve ilişkilere önem verir. Fakat aile çevredeki gelişimin hızlı olduğu zamanlarda yeterli rehberliği yapmakta ve rol model oluşturmakta eksik

kalabilir. Bu zamanlarda birey kendisini eksik ve zor duruma düşmüş hissedebilir ve birey kendi yolunu bulmakta zorlanabilir (Tezcan, 1991).

- **Ekonomik Faktörler:** Serbest zaman değerlendirmeyi etkileyen önemli faktörlerden biri de ekonomik faktördür. Gelişmiş endüstri toplumlarında elde edilen ürünün, kullanım alanında değerlendirilmesi, tüketici konumundaki bireyin tutumuna bağlıdır. Birey, istediği serbest zaman değerlendirme aktivitesine ulaşabilir veya gerçekleştirebilirse davranışa dönüşebilir. Aksi halde bireyi başka seçime yönelmek durumunda kalmaktadır. Serbest zaman değerlendirme eğiliminin davranışa dönüşemeyişi, "bireysel faktörler" içinde yer alan meslek ve gelir ile doğrudan bağlantılı olan "zaman ve para" kaynaklarının özelliği ile açıklanmaktadır (Aslan, 1994).

Bireylerin eğitim düzeylerinin yükselmesi, statü kazanmaları, bireysel serbest zaman değerlendirme eğilimlerini daha farklı kılmaktadır. Sosyal statü, meslek seçimleri ile birlikte oluşmakta gelir düzeyi ile de boyut kazanmaktadır. Bireylerin gelir düzeyleri serbest zaman değerlendirme etkinliklerine harcadıkları para ile orantılıdır. Bunun yanı sıra, serbest zaman değerlendirme etkinliklerinin çeşitliliği ve düzeyi meslek seçimi, sosyal statü, eğitim ve gelir düzeyi ile birlikte cinsiyet farklılığına ve yaşa da bağımlı olmaktadır (Seçkin, 1996).

- **Cinsiyet ve Yaş:** Çocukluk dönemiyle beraber toplumsallaşma sürecinin başlamasıyla gençlik döneminde aktif bir şekilde devam eder. Genç birey üyesi olduğu sosyal çevrenin değer yargılarını ve önemli gördüğü öğelerini öğrenerek kendi kişiliğiyle bütünleştirmeye başlar. Bu bütünleşmeyi içerisinde bulunduğu sosyal çevrenin bireyleriyle ve bireylerinin değer verdiği hedefler, semboller, ilgiler, normlar ve standartlarla oluşturur ve bu bütünlük aslında içerisinde sosyal toplumun alt tabakasını da barındıran sosyal bir kategorizasyondur (Çelebi, 1991).

Bireyler toplumda cinsiyet faktörüne göre de sosyal bir statüye sahip olmaktadır. Yani bireyin cinsiyeti de serbest zaman etkinliklerini etkileyen nedenlerden biridir. Örneklendirilecek olunursa geleneksel kır toplumlarında erkek çocuğun yeri kadın çocuğa göre yüksektir (Karasar, 1996).

Serbest zaman değerlendirme etkinliklerinin çeşitliliğinde, etkinliğe katılım düzeyi ile cinsiyet farklılığı önemli etkidir. İnsanların gelişme döneminde ilgi ve yeteneklerdeki benzerlikler cinsiyet ayırımı yapılmaksızın, erkeklerde fiziki katılım gerektiren etkinlikler daha fazla yer alırken, kızlarda ise, bu daha toplumsal kültürel etkinliklerle göze çarpmaktadır (Tezcan, 1991).

- **Eğitim Faktörü:** Sosyal birey olmanın ömür boyu devam edeceği düşünüldüğünde eğitiminde birey için süreklilik ifade edeceği göz ardı edilemez. Okullar bu görevi üstlenerek hem bireyin bilgi donanımıyla gelecek yıllara hazırlarken hem de serbest zamanlarındaki tutum ve davranışlarını geliştirmeyi sağlamaktadırlar. Ayrıca bu görevi sadece okul öğrencilerine değil çevre halkının da serbest zaman değerlendirme eğitimini üstlenmişlerdir. Bu şekilde okul ve çevre ilişkisini de arttırmışlardır (Tezcan, 1994). Burada şunu da ifade edebiliriz eğitimin önemi ortaya çıktıkça, kişilerin refah düzeyini arttırmadaki beklentileri, yaşamak istedikleri yerleşim yeri, yapmak istedikleri işi ve serbest zamanlarında yapmak istedikleri aktiviteleri belirleme konusunda söz sahibi olmuşlardır. Bireyin eğitim düzeyiyle serbest zaman etkinliklerine katılımı arasında doğru orantı vardır ve ayrıca erkinliğin seçimi, etkinlik konusundaki eğilimi ve etkinliğe katılım sıklığının da eğitim düzeyiyle orantılı olduğu görülmektedir (Karaküçük, 1999).
- **Yerleşim Birimi ve Yaşam Ortamı Faktörü:** Bireyin sosyalleşme sürecini geçirdiği yer kırsal alan, küçük şehir ya da büyük şehir oluşuna göre bireyde yaşadığı ortama ayak uydurarak kırsal alan ya da büyük şehirlerin toplumsal özelliklerini ve değerlerini davranışlarına yansımaya neden olmaktadır. Yaşanılan yerleşim biriminin serbest zaman etkinlikleri bireyin yaşamında da etkili olmaktadır. Fakat çocukluk döneminde yaşanılan yerin özellikleri tek başına gençlik ve yetişkinlik dönem aktiviteleri ve aktiviteye katılım seviyesini belirlemede yeterli değildir. Ayrıca herhangi bir nedenle birey yaşanılan yeri değiştirmek durumunda kalırsa yeni edinilen sosyal ortamda eski serbest zaman aktivitelerini bulamaması olasıdır (Kaya, 2003). Buda bir gerçektir ki büyük kentlerle küçük yerleşim birimlerinde yaşayan bireylerin serbest zaman aktiviteleri tercih ve tür bakımından birbirinden ayrıdır. Başka bir ifadeyle yerleşim biriminin sosyal ve fiziksel olanakları o yerleşim yerindeki serbest zaman etkinliklerine katılımı etkilemektedir (Whittaker, 1988).
- **Demografik Faktörler:** Günümüzde çeşitli etkenler (sosyal statü, köken, eğitim seviyesi, dil vb.) kişilerin birbirinden ayrışmasına sebep olmaktadır. Bireyin sosyal statüsü, aile veya bakım kurumunda yetişmiş olması, kültürü serbest zamanlarını değerlendirmede önemli rol oynarken yaşın, cinsiyetin, eğitim düzeyinin ve yaşanılan yerinde etkili olduğu unutulmamalıdır (Wilson, 1980).

2.2.5.Serbest zamanın Sınıflandırılması

Serbest zaman etkinliklerinin sınıflandırılması Luncher'in görüşlerine katılan Abadan (1996) ise etkinlikleri "sert" ve "yumuşak" olmak üzere iki ayırmaktadır (Ayan, 2009).

1-Sert Etkinlikler

- Okuma
- Spor yapma
- Müzik icra etme
- Resim-elişi yapma
- Örgütsel kuruluşlara katılma

2-Yumuşak Etkinlikler

- Sinema
- Tiyatro
- Dans
- Kahveye gitme
- Radyo dinleme

Dumazedier'e göre ise, serbest zaman etkinliklerini beş gruba ayırmaktadır,

1. Fiziksel: Yürüyüş, spor, seyahat gibi
2. Sanatsal: Güzel sanatların dalları ile ilgilenme
3. Pratik/Uygulamalı İşler: El sanatları, el işleri gibi
4. Entelektüel: Kişi, kendi hayatını ve şahsiyetini yaşar, okuma
5. Toplumsal: Eğlenme, ziyaret gibi (Ayan, 2009).

Serbest zaman etkinlikleri Ellis' e göre 2 grupta toplanmaktadır.

1. Dinlendirici, rahatlatıcı aktiviteler-Arkadaşlık
  - TV izleme, kitap okuma-müzik dinleme
2. Kişinin kendini ifade etmesini sağlayan aktiviteler-Spor ve oyunları
  - Sanat ve aktiviteler (Ayan, 2009).

2.2.5.1.Sürelerine Göre Serbest Zaman Türleri

a. Uzun Süreli Serbest zamanlar

- Çocukluk dönemi serbest zamanları
- Yıllık izinler
- Emeklilik devresi serbest zamanları

b. Kısa Süreli Serbest zamanlar

- İş günlerinin sonunda akşamüstü ve akşamlar olan serbest zamanlar
- Hafta sonu tam günlük zamanlar

Toplumda roller değiştikçe bireyler için serbest zamanların da değiştiği görülür. Biz yaşamı çocukluk, gençlik ve yaşlılık olarak üç bölümde ele alırsak her dönemin serbest zaman kavramı ve bu serbest zamanlardaki uğraşları farklıdır (Hazar, 2003).

2.2.5.2. Değerlendirme Amacına Göre Serbest Zaman

- Sportif serbest zaman; insanların amatör olarak, özgürce ve severek spor yapmak için ayırdıkları serbest zaman dilimidir.
- Yaratıcı serbest zaman; insanların yaratıcı yetenekler (resim, heykel yapımı, el sanatları vb.) için ayırdıkları serbest zaman dilimidir.
- Sosyal serbest zaman; insanların sosyal etkinliklere (eş, dost ziyaretleri, aile veya arkadaş toplantıları gibi) için ayırdıkları serbest zaman dilimidir.
- Turistik serbest zaman; insanların turizm olayına katılmak için ayırdıkları serbest zaman dilimidir. Turizm olayına katılma süresi içinde, zorunlu etkinlikler dışında kalan zaman dilimiyle ilgilidir (Hazar, 2003).

2.2.6. Serbest zamanın Etkinliklerine Duyulan Gereksinim

İnsan güdülenmesine ilişkin Maslow'un geliştirdiği beş aşamalı gereksinimler hiyerarşisi yaşamsal toplumsal alana doğru sınırlandıklarından, gereksinimlerin durdurulmasına en alt basamaktan başlanmasına gerekir. Gereksinimler şu sırayı izlemektedir.

- Fizyolojik gereksinimler
- Güvenlik gereksinimleri
- Toplumsal gereksinimler (Sevgi, etkileme, ait olma ve sosyal ihtiyaçlar)
- Değerlilik gereksinimleri (Saygınlık ve statü ihtiyacı)
- Kendini gerçekleştirme ihtiyacı (Gizli kalmış yetenekleri açığa çıkartma arzusu)

Kendini gerçekleştirme ihtiyaı, insanın temelde tüm potansiyelini gerçekleştirme, hayatını dolu dolu yaşama ihtiyaını ifade etmektedir (Mftigil 1993). Bu ise rekreasyon amaçlarıyla eş anlamlılık demektir. Yani Maslow'un ihtiyaç hiyerarşisinin en tepesinde bulunan kendini gerçekleştirme, serbest zaman değerlendirme (Rekreasyon) yaşantısı ile aynı duyguları yansıtmaktadır.

2.2.7. Serbest Zaman Değerlendirmenin Yararları

Serbest zamanları değerlendirmenin faydalarını temel olarak  ana başlıkta toplayabiliriz. Bunlar fiziksel, psikolojik ve sosyal faydalar olarak sıralanmaktadır (Curtis, 1979).

2.2.7.1.Fiziksel Faydalar

Teknolojik gelişmelere paralel olarak artan makineleşme ile beraber bunların kullanımın da bir yaygınlık da meydana gelmiştir. Makineleşmenin artması ile beraber insanlarda bir hareket azlığı görülmektedir. Bu hareketsizlik beraberinde birçok hastalığı da getirmektedir. Bunlardan kurtulmanın en etkili yolu fiziksel aktivitelere yönelmektir. Serbest zaman etkinliklerinden biri olan spor, dans, açık ve kapalı alan eğlenceleri, inşaların fiziksel sağlıkları için önemli ve ihmal edilmeyecek unsurdur. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki düzenli fiziksel aktivite, şişmanlığı, kalp ve dolaşım sistemi hastalıklarını, yüksek tansiyon, kolesterol, çeşitli kas ve dolaşım sistemi hastalıkları önlemede etkilidir. Egzersizle sağlığı korumak bilimsel bir gerçekliktir (Tel, 2007).

2.2.7.2.Toplumsal Faydalar

İnsanlar doğal özellikleri itibariyle sosyal özellikleri ile beraber yaratılmışlardır. İnsanlar birbiriyle olan ilişkilerine sadece temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamazlar. Aynı zamanda katılım, kabullenme, yakınlık gibi sosyal ihtiyaçlarını da giderirler. Sosyalleşme uzun

bir süreçtir. Serbest zaman aktiviteleri de sosyalleşme için bir hizmet sürecidir. Özellikle serbest zamanlarda kazanılan davranışlar bütün yaşamı etkiler. Sosyalleşme sürecinde bireyin içinde yaşadığı toplumun rol beklentilerini ve değerlerini öğrenir (Kılbaş, Ş. 1994).

Sosyalleşme sürecinde aile ve arkadaş grupları çok önemli araçlardır. Grup faaliyetlerinde katılımcılar sosyal ihtiyaçlarını karşılar veya ortamları hazırlarlar. Bu kişide bir tatmin yaratır ve kendini tanımasına yardımcı olur. Kişi serbest zaman faaliyetlerine katılarak kendisi için ikinci bir kimlik oluşturma sürecine de girebilir. Birçok insan için serbest zaman etkinliklerine katılmak, onların sosyal statüsünü yükseltir (Ayan, 2009).

2.2.7.3. Psikolojik Faydalar

Psikolojik yarar hali, insan sağlığını ifade etmektedir. Ruh sağlığı kişinin kendisiyle ve çevresiyle sürekli bir denge ve uyum içinde olmasıdır (Emir, 2012). Günümüzde insanın aile, okul, iş hayatındaki yoğunluğu ve sorunlar sinir sistemini bozarak yorulmasına ve dayanma gücünün azalmasına neden olabilir. Modern yaşamın ortaya çıkardığı değişik stres yapıcılar ve bunlar karşısında insanın oraya koyduğu tepkiler, önemli bir rahatsızlığı ortaya koymaktadır. Bu gibi baskılardan uzaklaşmak için insanlar değişik bir ortam içerisine girip moral kazanmak isterler. Bu ortamlar onlar için dinlenmek, eğlenmek, değişiklik yaratacak ve kendisini yenileyecek serbest zaman faaliyetleridir (Tel, 2007).

2.3.Rekreasyon Kavramı

Rekreasyon köken itibariyle Latince “yenilenme, tazelenme” anlamındaki “recreatio” kelimesinden var olmaktadır. Bu bağlamda rekreasyon bireylerin çeşitli fonksiyonlarının yeniden yaratılması amacını gütmektedir (Hacıoğlu, Gökdeniz ve Dinç, 2003).

2.3.1. Rekreasyon Tanımları ve Anlamı

Kadınlarda meme kanseri riski üzerine yapılan bir araştırmada rekreasyonel fiziksel aktivitenin meme kanseri riskini azalttığı bulgusuna rastlanılmıştır. Aynı zamanda araştırmacılar yaşam boyu fiziksel aktivitenin önemine dikkat çekerek en faydalı dönemi 14-20

yaş arası dönem olarak işaret etmiştir. Literatürde benzer faydalara ulaşılabilir. “Bu faydaların sunulacağı çalışma alanlarını hastaneler, parklar, müzeler, şirketler, devlet birimleri, kar amacı gütmeyen kuruluşlar ve daha birçok alan ile ilişkilendirmiş ve düzenli serbest zaman hizmetlerinin hızlı bir şekilde büyümesinin çalışılacak yeni rekreasyonel alanları oluşturduğunu belirtmiştir”. Rekreasyonun çalışma alanları dikkate alındığında rekreasyonun pek çok alanı kapsayan multi- disiplinler bir yapı niteliği taşıdığı (Argan, 2007) ifadesi desteklenebilir.

Neredeyse bütün aktivitelerde rekreasyonun faydası topluma yansır fakat bu faydalar ekonomik beklentilerin artması ile daha sık araştırma konusu haline gelmiştir (Brown, 2009). “Bu rekreasyonel aktiviteler, olumsuz çevre şartlarının kişide neden olacağı stresi azaltabilmekte bunun yanı sıra, bireyin ruhsal ve bedensel sağlığına ve sosyal hayatının gelişimine olumlu katkılar sunmaktadır” (Özer, 2014).

Yapılan tüm bu tanımların ışığında rekreasyonu; Günlük yoğun çalışma temposu, monotonlaşmış hayat tarzı ve çevresel etkilerden dolayı olumsuz etkilenen bedensel ve psikolojik sağlığın tekrar kazanılmasını amacıyla yapılan; zevk ve haz alınan, kişisel doyum sağlayan, çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dışındaki serbest zamanda gönüllü olarak, ferdi veya grup halinde gerçekleştirilen etkinlikler olarak tanımlamak mümkündür (Hacıoğlu, Gökdeniz ve Dinç, 2009).

2.3.2. Rekreasyonun Sınıflandırılması

Rekreasyonun gruplandırılması konusunda dikkat çeken özellik kişinin rekreasyon etkinliğine katılımına neden olan amaç, arzu, zevk, fiziki tercihler olmak üzere sıralanabilir. Bununla birlikte rekreasyon etkinliğini belirleyici etmenlere göre de sınıflandırmak mümkündür. Amaç ve çeşitli kıstaslar adı altında iki özellik belirleyerek aşağıdaki sınıflandırmayı yapılmıştır (Karaküçük, 2008).

Amaçlarına göre;

- Sanatsal amaçlı
- Dinlenme amaçlı
- Kültürel amaçlı
- Sportif amaçlı
- Toplumsal amaçlı

- Turizm amaçlı
- Rehabilitasyon amaçlı

Çeşitli kıstaslara göre;

- Zamanın süresine göre
- Kullanılan alanlara göre
- Yaş faktörüne göre
- Etkinliğe katılanların sayısına göre
- Sosyolojik muhtevaya göre

Bir diğer yaklaşım ise Gökmen'in önerdiği kıstaslardır;

- Beceri (el yatkınlığı) gerektiren etkinlikler
- Zihinsel etkinlikler
- Bedensel beceri gerektiren etkinlikler
- Toplumsal ağırlıklı etkinlikler

Etkinliklere katılma şekline göre yapılan sınıflandırma ise;

a. Etkili Rekreasyon: İnsanların aktif rol aldıkları, bahçe düzenleme, yüzme, halı saha maçı vb. gibi rekreasyon etkinlikleridir.

b. Edilgen(pasif) Rekreasyon: İnsanların aktif rol almadıkları, seyirci olarak maç izleme, tiyatro, sinema vb. serbest zaman değerlendirme etkinlikleridir (Hazar, 2009).

Serbest zamanların aktif bir rekreasyon etkinliğiyle değerlendirilmesi, bireyin bedensel ve ruhsal gelişmesine olumlu katkı yapmasının yanında çevrenin ve toplumun gelişmesine de katkıda bulunur. Birey bir taraftan kendini geliştirip gerçekleştirirken, öte yandan yaptıkları, yarattıkları başkalarından gördüğü ilgi ve kazandığı beğeni oranında güven duygusu artar, mutlu olur. Buna göre fonksiyonel açıdan rekreasyonu aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır;

- **Estetik Rekreasyon:** “Ünlü sanat ve spor etkinliklerinin daha eğitimli ve gelir düzeyi çok yüksek kişiler tarafından takip edilmesi vb. gibi”.
- **Sosyal Rekreasyon:** “Sosyalleşmek amacı ile yapılan, kutlamalara katılmak, arkadaş-akraba ziyaretleri vb. etkinlikler”.

- **Sağlık Rekreatyonu:** “Sağlığı koruyucu, aktif, tedavi edici etkinlikler ile serbest zamanlarını değerlendirmek”.
- **Sanatsal Rekreatyon:** “Kişilerin sanatsal beceri ve yeteneklerini geliştirip gösterdikleri etkinlikler”.
- **Fiziksel Rekreatyon:** “Aktif olarak katılım gerektiren, açık ve kapalı alanlarda yapılabilen etkinlikler”.
- **Turistik Rekreatyon:** “Kişilerin turizm programlarına katılarak ya da planlayarak yaptıkları serbest zaman değerlendirme etkinlikleri”.
- **Ticari Rekreatyon:** “İnsanların ücret karşılığında katıldıkları sportif, kültürel, turistik serbest zaman değerlendirme etkinlikleri” (Hazar, 2009).

2.3.3. Rekreatyonun Özellikleri

Rekreatyonun birden çok alanı vardır ve bu alanlara bireyin katılmadaki amaçları doğrultusunda rekreatyon ortak bir amaç olmaktadır. Bu ortak amaç, rekreatyonun özelliklerini belirtmektedir. Rekreatyona ait temel özellikler şu şekilde bir arada toplanmıştır (Gümüş, 2016):

- Rekreatyon çalışmaları, serbest zamanda yapılır ve her yaştaki ve cinsteki insanların bu faaliyetlere katılmalarına imkân verir.
- Rekreatyon faaliyetleri, her türlü açık ve kapalı alanlarda, her mevsim ve iklim şartlarında uygulanabilmektedir.
- Rekreatyon, çok çeşitli çalışma içerir, katılımcıya haz verir ve tatmin sağlar.
- Rekreatyon, bir çalışma gerektirir. Bu faaliyetler, fiziksel, zihinsel, toplumsal ya da duygusal olabilir.
- Rekreatyon, çalışma yaparken bir başka çalışmaya ilgi duyma ve çalıştırmayı imkânı sağlar.
- Rekreatyon, toplumun kültürüne, ahlâkına, törelerine ve manevi değerlerine uygun olmalıdır.
- Kişilerin psikolojik yapılarını, sosyal ve fiziksel bünyelerini, sağlıklarını, vatandaşlık duygularını ve diğer kişilik geliştirici özelliklerini taşımaktadır.
- Rekreatyon faaliyetlerinin seçimi gönüllülük esasına dayanır.
- Rekreatyon faaliyetleri özgürlük hissi verir.
- Rekreatyon tembellik karşıtı bir etkinliktir.
- Rekreatyon serbest zamanlarda yapılır.

➤ Haz ve neşe verir.

2.3.4. Rekreyasyona Duyulan İhtiyacın Nedenleri

İnsan varoluşundan bu yana göreceli olarak zamanını bilinçli ya da bilinçsiz olarak ihtiyaçları doğrultusunda düzenlemesi gerekmiştir. İnsanlığın gelişimi ile birlikte bu ihtiyaç artmış ve ilkel dönemden günümüze kadar yaşanan toplumsal, endüstriyel ve teknolojik gelişmeler serbest zaman ve rekreasyonun oluşumunu etkilemiştir. Doğaüstü güçler için düzenlenen törenler, dinsel kökenli tapınmalar ve av organizasyonları gibi ilkel dönemde ortaya çıkan etkinlikler serbest zaman ve rekreasyonun ilk örneklerini oluşturmuştur. Toprağın ekilip biçilmesi, tarım toplumlarına geçiş gibi etkiler rekreasyon alanında büyük bir etki yaratmazken insanların daha örgütlü hareket etmesi ile birlikte dini kutlamaların geliştirilmesi, hasat veya bahar bayramları, topluluklar arası düğün vb. kutlamaların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Endüstrinin gelişmesi, üretim şekillerinin değişmesi ile birlikte çalışan sınıfların serbest zamanlarında artış gözlenmeye başlanmıştır. İnsanlar daha organize ve örgütlü hareketle rekreasyonun oluşmasına katkı sağlamıştır. Teknolojideki gelişmeler ve kentli yaşam tarzı rekreasyona ihtiyacı arttırarak sektör haline gelmesini sağlamıştır. İnsanlar artık sahip oldukları serbest zamanlarını değerlendirmek için rekreasyona ihtiyaç duymaktadırlar. Alandaki araştırmalar rekreasyonu oluşturan faktörleri aşağıdaki gibi sıralamaktadır (Karaküçük, 2008).

İş zamanının azalması ve serbest zamanın artması; Üretim devrimi sayesinde bir insan gücü ile yapılan bir birim üretimin makineler yardımıyla katlanarak artması, bu sayede bir tarla da ya da fabrika da çalışanların iş yükünün büyük bölümünü makinelerin yapması çalışanların serbest zamanlarını arttırmıştır. Verimlilik artmış, çalışma şartları iyileştirilmiş, evden ya da uzaktan çalışma gibi yeni mesai kavramları geliştirilerek serbest zamanların artışına katkı sağlamıştır. Kentleşme: “Tarihsel dönüm noktası olarak görülen Endüstri Devrimi ayrıca nüfusun artmasına ve köylerden kentlere göçün artmasına neden olmuştur” (Adıgüzel ve Yüksel, 2011).

Kentler günlük yaşamları, çalışma koşulları, toplumsal ilişkileri ile köylerden büyük farklılıklar gösterir. Görünüşte birçok kişi ile ilişki kurulmuş gibi gözükse de bu ilişkiler yüzeysel ve soyuttur. “Kendini yalnız hisseden insan kent içindeki açık veya kapalı alanlara ya da doğrudan kent dışındaki doğal ortamlara yönelmektedir” (Karaküçük, 2008).

Kişisel Gelirin Artması: Kişisel gelirin yüksek olması, rekreasyon etkinliklerinin çeşitli ve sayısının çok olduğu toplumlarda gözlenen bir durumdur. Özellikle kentli yaşamda alınan her hizmet karşılığı bir bedel ödenmesine alışılmıştır. Aynı şekilde rekreatif etkinlikler için de günümüzde ekipman temin etmek önemli yer tutar. “Bununla birlikte ulaşım ve yiyecek içecek gibi ek harcamalar da eklendiğinde rekreatif etkinliğin maliyetleri artar”. Bu maliyetleri maddi olarak karşılama gücüne sahip olanların rekreasyona katılımı yüksek olmaktadır. Gelir düzeyi yüksek gelişmiş toplumlarda serbest zaman ve rekreasyon faaliyetlerine katılım zorunlu harcamalar haricinde kalan bütçe ile gerçekleştirilir.

Eğitim: Eğitimli kişilerin rekreatif etkinliklere katılımına daha sık rastlanmaktadır (Tezcan, 1982). Eğitim olarak sosyal statüsünü ve gelir düzeyini arttıran kişinin topluma açık hale geldiği ve bu nedenle rekreasyona yöneldiği düşünülmektedir. Özellikle Amerika ve Kanada’da okullarda verilen serbest zaman eğitiminin rekreasyonun gelişimine katkıda bulunduğu tespit edilmiştir (Erkal, 1981).

Tarih ve köken olarak uzun bir geçmişe sahip olan ülkeler kendi milli rekreatif etkinliklerini sanat, müzik, edebiyat ve spor alanlarında oluştururlar. Yeni dünya ülkelerinde, yeni topluluklarda ise bu kültürün oluşturulması için serbest zaman eğitimi verilerek bu kültür oluşturulabilir.

Teknolojik Gelişmeler: “Teknolojinin gelişmesi ile birlikte makineleşmenin artması, otomasyon sistemlerinin kurulması çalışanların serbest zamanlarını arttırırken, diğer yandan geliştirilen yeni ürünler ile günlük hayatın zaman alan zorunluluklarını da kolaylaştırmıştır”. Bulaşık, çamaşır makineleri, yemek makineleri, dondurulmuş gıdalar insan hayatını kolaylaştırmış ve uğraş süresini azaltmıştır. “Gelişmiş spor ve oyun konsolları, tv, film, video gibi aletler rekreasyon etkinlikleri için yeni imkanların ortaya çıkmasını sağlamıştır” (Karaküçük, 2008).

Yerel ve Ulusal Serbest Zaman Politikaları: Halkın talepleri ve konunun uzmanlarının çalışmaları sonucu geliştirilen politikalar rekreasyona katılımı doğrudan etkilemektedir. Teknolojideki gelişmeler sonucunda çalışma saatlerinin ve yıllık izinlerin düzenlenmesi, eğitim sisteminde rekreasyon ile ilgili yapılacak değişiklikler, ulusal destek programlarının açıklanması devlet tarafından rekreasyonu destekleyecek politikalardan bazılarıdır. Bununla birlikte yerel yönetimlerin rekreasyon alanlarını, tesislerini arttırması,

malzeme ve ulaşım desteği sağlanması da diğer önemli destekleyici unsurdur (Karaküçük, 2008).

Sağlık ve Zindelik Bilincinin Artması: Kentleşme ile gelişen ve modern toplumlarda karşımıza bir sorun olarak çıkan hareketsiz yaşam tarzı, kısa ama yoğun iş yükünün getirdiği sağlık sorunları insanları rekreasyona, sağlık ve zindelik açısından daha bilinçli olmaya yönlendirmektedir. Kendilerini bu tür sağlık sorunlarından korumak için insanlar rekreasyon etkinliklerini tercih etmektedirler. “Bedensel ve ruhsal sağlığın etkin bir biçimde elde edilebileceği rekreatif etkinliklerin başında çeşitli spor dalları gelmektedir”. “Bu amaca yönelik etkinlik çeşitleri yarışmacı olmaktan çok zamanı olumlu değerlendirmeyi hedefler. Daha çok maceraya yönelik ve doğa ile iç içe yapılan etkinliklerdir” (Karaküçük, 2008).

Eğlencenin Bir Sektör Haline Gelmesi: Eğlence kentleşme ile birlikte gelişip sektör haline gelmiştir. Rekreasyonun alanı içinde yer alan eğlence faaliyetleri insanların serbest zamanlarını değerlendirebilmeleri için imkanlar üretir. Sanatsal etkinlikler temalı-konsept parklar, disko, bar, casino gibi yerler insanların serbest zamanlarını değerlendirebilecekleri eğlence merkezleridir. Bu sektörün gelişmesi doğrudan rekreasyonu destekler niteliktedir (Karaküçük, 2008).

2.3.5. Rekreasyonun Gelişimi

“Yapılan araştırmalara göre tarihin tüm dönemlerinde farklı şekillerde de olsa rekreasyon etkinliklerine rastlanılmaktadır”. “Eski çağlardan günümüze kadar uzanan bu rekreasyon etkinlikleri farklı özelliklere bağlı olarak çeşitlenerek artmıştır” (Kocaekşi, 2012). Rekreasyonun gelişimi; ilk medeniyetlerden günümüze kadar çeşitli aşamalardan geçerek gerçekleşmiştir. “İlk medeniyetlerde insanlar yaşam boyunca katlandıkları tüm yorgunluklardan, sıkıntılardan uzak durmanın manevi alemde ve ebedi huzurla mümkün olabileceği inancındaydılar”. Preklasik devirde ve özellikle Mısır’da sürekli kültür karmaşıklığı vardı. Devlet yöneticileri, mutlak ve ilahi konumdaydılar. Kamu kurumlarının zorlayıcı yönetimi, zorunlu çalışma sistemi, sosyal hayatın genellikle zenginliğe dayandırılması, orta sınıfın serbest zamanlarının olmaması dönemin başlıca özelliklerindedir. Dönemin bu özelliklerinden dolayı orta sınıf vatandaş rekreasyona vakit ayıramamıştır. İmtiyazlı sınıfı oluşturan küçük bir zümre; spor, savaş oyunları, avcılık gibi rekreasyonel etkinliklere katılmışlardır. Klasik dönemde ise, kırsal yaşama, naturalizme ve hümanizme önem verme; güzelliklere karşı ilgi ve sevgi duyma sosyal organizasyonların kuruluşunda etkili olmuştur.

Genç nesil, kültürel değerlerin öğrenilmesi konusunda aileleri tarafından yönlendirilmiştir. 19. yüzyılda gerçekleşen endüstrileşme süreci ile insan yaşamında yeni gelişmeler yaşanmıştır. Aşırı şehirleşme, nüfus artışı, yoğun çalışma ve yaşam şartları, çevre kirliliği vb. faktörlerden kaynaklanan stresten kurtulma ihtiyacı rekreatif etkinliklere katılma isteğini arttırmıştır. “İkinci Dünya Savaşından sonra gelişmiş ülkelerde serbest zaman artışına paralel olarak refah seviyesinin çok üstünde yaşam standartlarına kavuşulması rekreasyon etkinliklerine hız kazandırmıştır” (Hazar, 2003).

Türkiye’deki rekreasyonel gelişime bakılacak olursa öncelikli olarak Anadolu’ya ve burada var olan Türk toplumlarına bakmakta fayda olacaktır. Anadolu’da genellikle kadın ve erkek tarım ve hayvancılıkla uğraşp savaş hazırlıkları yaparak zaman geçirmekteydi. Çalışma süreleri dışında ise; savaş için yapılan hazırlıklar oyuna dönüşür, özellikle at üzerinde pek çok oyun ve yarışmalar düzenlenirdi. Eğitim imkanlarının artması, gelir düzeyindeki yükseliş, ulaşım ve haberleşmedeki yenilikler, dışa açılma, tatil kavramının toplumda yaygınlaşması vb. nedenler çalışma dışı zaman içinde serbest zamanın kullanılması ve değerlendirilmesini gerekli kılmıştır. Cumhuriyet’in ilanından sonra devlet, önemli atılımlarla toplumun kültür, sanat ve spor hayatına önemli gelişmeler kazandırmıştır. “1933 yılında kurulan Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, 1936 yılında kurulan konservatuarlar, 1949 yılında kurulan Devlet Tiyatroları, Devlet Senfoni Orkestrası ile Devlet Opera ve Balesi, 1989 yılında kurulan Spor Genel Müdürlüğü, üniversitelerin rekreasyon bölümleri ve şehirlerde kurulan rekreasyon alanları bu atılımlara örnek sayılabilir” (Kocaekşi, 2012).

2.3.5.1. Türkiye ve Dünya’ da Rekreasyon

Ülkemizde çeşitli kuruluşlar serbest zamanlarını değerlendirme hususunda bir eğitimden geçmediklerinden bu zamanlarını edilgen ve verimsiz bir şekilde değerlendirdikleri açıktır. “Eğitim politikalarımızda da bir eksiklik olarak görülen bu husus çocuk, genç, yetişkin gibi farklı yaş gruplarında bir gereksinim olarak devam etmekle birlikte gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler açısından sorun haline gelmiştir” (Tezcan, 1976). “Serbest zaman eğitimi ile halkın ve bireylerin serbest zamanları değerlendirmesi hususunda dinsel kuruluşların, devletin, Kızılay, halkevleri gibi kurum ve kuruluşların, kitle iletişim araçlarının katkısı büyüktür”.

Ülkemizde ibadethanelerde gençlere serbest zamanlarında din adamlarınca dinsel eğitimlerin sağlanması, dinsel musikinin geliştirilmesi, hat, mimari ve süsleme gibi İslam

sanatlarının yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi rekreasyon faaliyetleri açısından önemli katkılardır. Sosyal devlet olgusuna sahip ülkemizde ve diğer pek çok ülkede genel refahı sağlamak ve geliştirmek devletin görevidir. Bu amaçla spor alanları, çocuk bahçeleri, parklar, kapalı salonlar, serbest zaman eğitimi yaptıracak liderler yetiştirmek, okullar açmak devletlerin görevlerindedir. Ayrıca, Kızılay gibi yardım kuruluşları ile gençler için düzenlenen kamplarda hem onlara tatil fırsatları yaratılmakta hem de eğitici programlar ile müzik, resim ve el işleri gibi aktiviteler sunulmaktadır. “Bunların dışında, dil ve edebiyat, güzel sanatlar, spor, tiyatro, sosyal yardım, kurslar, kitaplık ve yayın, tarih ve müzecilik gibi halkevlerinin sundukları etkinlikler serbest zamanların değerlendirilmesinde katkı sağlamaktadır” (Tezcan, 1978).

Ülkemizde gerçekleştirilen rekreatif etkinlikler; Gençlik ve Spor Genel Müdürlükleri, gençlik kampları, çeşitli turizm bölgelerindeki turizm uygulamaları, gönüllü kuruluşlar, genellikle büyük şehirlerde açılan gym center, fitness center, oyun kulüpleri ve üniversitelerin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulların bünyesinde kurulan Öğretmenlik ve Rekreasyon bölümlerinin çalışmaları sayılabilir. Ayrıca, üniversitelerde öğrencilere yönelik rekreatif yarışmalar, eğlenceler, tiyatro faaliyetleri, turnuvalar da rekreasyon kapsamında yapılan çalışmalardır. “Yine, yakın komşu ziyaretleri, kahvehanede oyun ve sohbetler, piknik gezileri, kabul günleri, hamam sefaları, sinema ve tiyatro gibi faaliyetleri de bu alanda yapılan faaliyetlerden sayabiliriz” (Zorba, 2008). Ülkemizde okullarda ise ayrı ve bilinçli serbest zaman eğitimine yer verilmemektedir. Çocuğun serbest zamanını etkili ve verimli bir şekilde değerlendirmesi sorumluluğu okullara verilmiş olmasına rağmen gerekli müfredat yani içerik verilmediğinden uygulamada bu amaç gerçekleşmemektedir. “Serbest zaman değerlendirmesinde yapılabilecek eylemlerin okul saatlerinin dışına çıkarılamaması ve eğitsel kol çalışmalarının tam olarak uygulanamaması da konuyla ilgili temel sıkıntılardandır” (Tezcan, 1976).

Bugün dünya ülkelerinin önemle üzerinde durdukları konulardan biri de ‘gençlik’ ve ‘onların problem ve ihtiyaçları’dır. Çünkü milletler geleceklerinin güvence altına alınmasında onların problem ve ihtiyaçlarına eğilerek yapıcı, yaratıcı ve yetenekli bireyler olarak yetiştirilmelerinde hemfikir olmuşlardır. Teknolojik ve endüstriyel gelişmenin bir getirisi olan serbest zamanı olumlu değerlendiremeyen, öğrenim, çalışma, serbest uğraşı ve dinlenme arasında denge kuramayan gençlik fizyolojik ve psikolojik dengesizlikler yaşayıp tüm dünyada huzur kaçıracı boyutlara ulaşmıştır. Son yıllarda tüm ülkelerde yaşanan gençlik bunalımları ve

bu sebeple zararlı etkinliklere girişmeleri onların rekreasyon eğitimine daha fazla önem verilmesine neden olmuştur (Karaküçük, 1999).

3. MATERYAL ve YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizi gibi ilgili alanlar incelenmektedir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, mevcut durumu ortaya çıkarmak için betimsel tarama (survey), araştırma modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma modeli veya yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2004).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Batmanda görev yapan 231 Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni, örneklem grubunu ise araştırmaya gönüllü olarak katılan 173 Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni oluşturmuştur.

3.3. Veri Toplama Yöntem ve Araçları

Çalışmada kullanılan veri toplama aracı 2 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler; Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin rekreatif etkinliklere katılımlarının önündeki engellerin incelenmesi amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” ve “Serbest Zaman Engelleri Ölçeği ” olmak üzere uygulanan ölçeklerdir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen katılımcıların demografik bilgilerini tespit etmeye yönelik sorulardan oluşan “Kişisel Bilgi Formu” araştırmaya konu olan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, görev yeri, görev süresi gibi bağımsız değişkenleriyle ilgili sorulardan oluşmaktadır.

3.3.2. Serbest Zaman Engelleri Ölçeği

Rekreatif etkinliklere katılımın önündeki engelleri belirlemek amacıyla Alexandris ve Carroll (1997) tarafından geliştirilen, Gürbüz ve Karaküçük (2007) tarafından Türkçeye uyarlanan, Gürbüz ve diğerleri (2012) tarafından kısa formu oluşturulan “Serbest Zaman Engelleri Ölçeği-18”den oluşmaktadır (Alexandris ve Carroll, 1997) (Gürbüz ve Karaküçük, 2007). Bu araştırmada kullanılan ölçek formu 18 madde ve 6 alt boyuttan oluşan 4’lü Likert tipi bir ölçektir. Bu alt boyutlar; (a) Birey Psikolojisi (3 madde), (b) Bilgi Eksikliği (3 madde), (c) Tesis (3 madde), (d) Arkadaş Eksikliği (3 madde), (e) Zaman (3 madde) ve (f) İlgi Eksikliği (3 madde) biçimindedir. Ölçek maddeleri (1) “Kesinlikle Önemsiz”, (2) “Önemsiz”, (3) “Önemli” ve (4) “Çok Önemli” biçiminde sıralanmakta ve puanlanmaktadır.

3.4. İstatiksel Analiz

Araştırmada, bilgi toplama aracı olarak kullanılan anketlere verilen cevaplar “SPSS 25.0 (Statistical Package For Focial Sciences) For Windows” paket programı kullanılarak tanımlanmıştır. Elde edilen bulgularda; cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni hal ve görev yeri için bağımsız değişkenlerde t-testi, yaş ve görev süresi değişkenleri için ise tek yönlü anova analizleri kullanılmıştır. İstatistiki analizlerde anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır.

4. BULGULAR

4.1.BZEÖ'nün Tanımlayıcı İstatistiklerine İlişkin Bulgular

BZEÖ'nün betimleyici istatistiklerini yapmadan önce normal dağılım gösterip göstermediğini incelemek amacıyla tüm veriler (n:173) üzerinden Kolmogorov-Smirnov, Çarpıklık ve Basıklık (Kurtosis-Skewness), Mod, Medyan ve Ortalama puan değerleri incelenmiştir.

Tablo 1. İç Tutarlılık Kat Sayısı

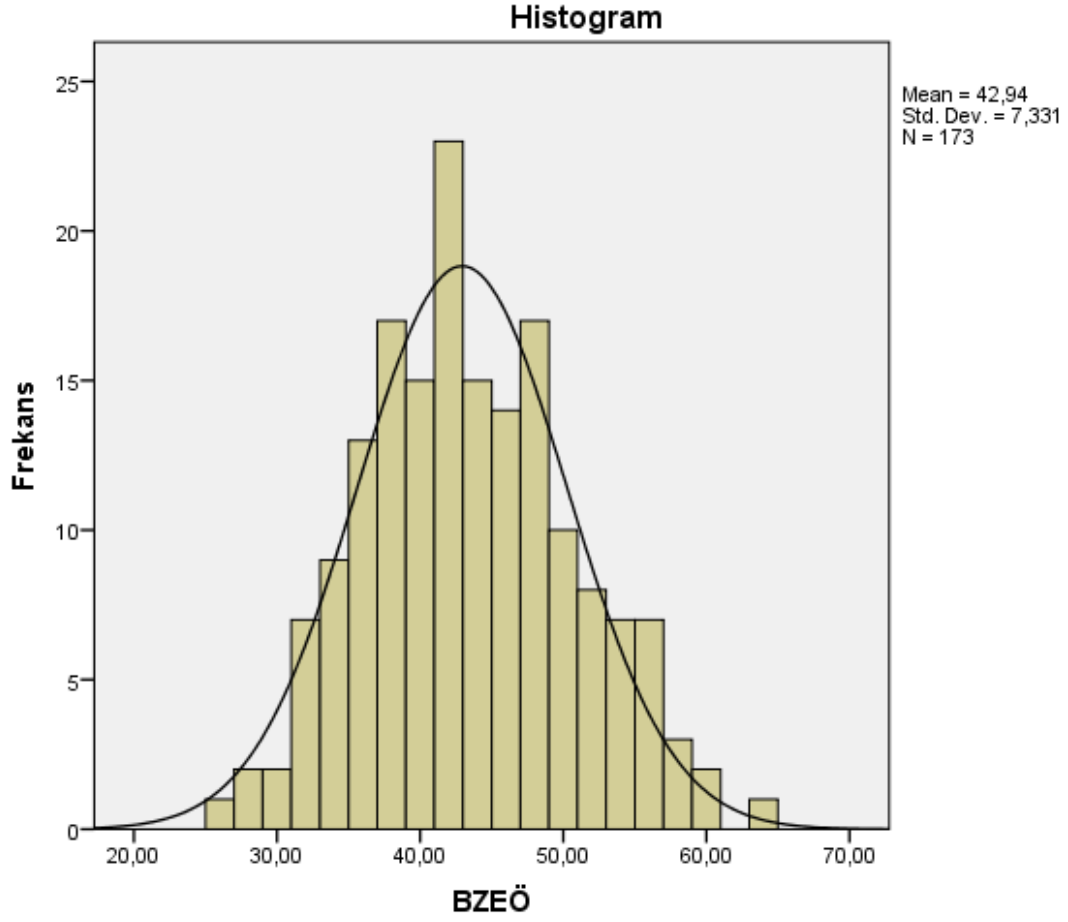
	Bireysel Psikoloji	Bilgi Eksikliği	Tesis	Arkadaş Eksikliği	Zaman	İlgi Eksikliği	Toplam Puan
Cronbach Alfa Kat Sayısı	,604	,468	,474	,559	,520	,567	,677

Tablo 1. İncelendiğinde İç tutarlılık katsayısı incelendiğinde; bu çalışmada Serbest Zaman Engelleri Ölçeği' nin cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .677 olarak tespit edilmiştir. Alt boyutlar incelendiğinde Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısının .468 ile .604 arasında değiştiği görülmektedir. Elde edilen sonuçlara göre ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğu düşünülmektedir.

Tablo 2. Normal Dağılıma İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

n	S. Sapma	Min.	Mak.	Mod	Medyan	Ort. Puan	Çarpıklık	Basıklık	Kolmogorov-Smirnov
173	7,331	26	63	42	42	42,93	,222	-,339	,069

Tablo-2 incelendiğinde; Kolmogorov-Smirnov test değerinin ,069 ($p>,05$) olduğu görülmektedir. Sonucun anlamsız olması normal dağılım göstermediğini ifade etmektedir. Çarpıklık (,222) ve Basıklık (-,339) değerlerinin -1 ile +1 değerleri arasında olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre veri setinin normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Ek olarak mod (42), medyan (42), ortalama puan (42,93) değerlerinin birbirlerine yakın olması da normal dağılıma işaret etmektedir.

Şekil-1 Normal Dağılım Eğrisi

Şekil 1 incelendiğinde verilerin genel olarak normal dağılım sergiledikleri görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

		n	%	Ss
Cinsiyet	Kadın	84	48,6	0,50
	Erkek	89	51,4	
Eğitim Düzeyi	Üniversite	137	79,2	0,40
	Lisansüstü	36	20,8	
Görev Süresi	1-5 yıl	88	50,86	0,73
	6-10 yıl	42	24,27	
	11-15 yıl	18	10,4	
	16-20 yıl	12	6,93	
	21-25 yıl	7	4,04	
	26-30 yıl	6	3,46	
Yaş	21-25	21	12,13	0,85
	26-30	75	43,35	
	31-35	33	19,07	
	36-40	29	16,76	
	41 ve üzeri	15	8,09	
Medeni Durumu	Evli	100	57,8	0,49
	Bekâr	73	42,2	
Görev Yeri	Ortaokul	76	43,9	0,49
	Lise	97	56,1	
Toplam		173	100	

Tablo-3 incelendiğinde; Katılımcı Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinden kadınların 84 (%48,6); Erkeklerin 89 (%51,4) kişi olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyine göre incelendiğinde; üniversite mezunlarının 137 (%79,2) kişi lisansüstü mezunlarının 36 (%20,8) kişi olduğu görülmektedir. Medeni durumları incelendiğinde 100 (%57,8) kişi evli iken bekârların oranı 73 (%42,2) kişi olduğu; Görev yeri değişkenine göre ortaokulda görev yapanların oranı 76 (%43,9) kişi iken lisede görev katılımcı öğretmenlerin oranının 97 (%56,1) kişi olduğu sonucuna varılmıştır. Katılımcıların görev sürelerinin 1-5 yıl olan öğretmenlerin en yüksek katılım sağladıkları 88 (%50,86) kişi sonucuna varılmıştır. Katılımcıların yaş aralığı 26-30 yaş 75 kişi (%43,35), 41 yaş ve üzeri 14 kişi (%8,09) olduğu sonucu görülmektedir.

Tablo 4. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Serbest Zaman Engellerine İlişkin t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	x	Ss	p
Bireysel Psikoloji	Kadın	84	5,95	1,98	,94
	Erkek	89	5,93	2,04	
Bilgi Eksikliği	Kadın	84	7,39	2,20	,31
	Erkek	89	7,80	3,02	
Tesis	Kadın	84	7,37	2,06	,09
	Erkek	89	7,87	1,81	
Arkadaş Eksikliği	Kadın	84	7,44	2,18	,22
	Erkek	89	7,06	2,00	
Zaman	Kadın	84	7,89	2,15	,60
	Erkek	89	7,73	1,98	
İlgi Eksikliği	Kadın	84	6,73	2,19	,95
	Erkek	89	6,71	2,07	
Toplam Puan	Kadın	84	42,77	7,33	,77
	Erkek	89	43,09	7,37	

P<0,05

Tablo 4. Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre serbest zaman engellerine ilişkin t-testi sonuçları verilmiştir. Cinsiyet değişkenine incelendiğinde katılımcı Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin serbest zaman katılımlarını engelleri arasında ve alt boyutlarında herhangi bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Serbest Zaman Engellerine İlişkin t-Testi Sonuçları

	Mezuniyet	n	x	Ss	p
Bireysel	Üniversite	137	5,99	2,08	,52
Psikoloji	Lisansüstü	36	5,75	1,70	
Bilgi Eksikliği	Üniversite	137	7,77	2,80	,11
	Lisansüstü	36	6,97	1,93	
Tesis	Üniversite	137	7,71	1,94	,27
	Lisansüstü	36	7,31	1,97	
Arkadaş Eksikliği	Üniversite	137	7,41	2,11	,04*
	Lisansüstü	36	6,61	1,92	
Zaman	Üniversite	137	8,05	2,03	,00*
	Lisansüstü	36	6,89	1,91	
İlgi Eksikliği	Üniversite	137	6,71	2,19	,91
	Lisansüstü	36	6,75	1,87	
Toplam Puan	Üniversite	137	43,64	7,52	,01*
	Lisansüstü	36	40,28	5,96	

p<0,05

Tablo 5 Katılımcıların eğitim düzeyi değişkenine göre serbest zaman engellerine ilişkin t-testi Sonuçları verilmiştir. Eğitim değişkenine göre serbest zaman engelleri düzeyi farklılaşmaktadır. Buna göre; üniversite mezunları ile lisansüstü mezunları arasında serbest zaman engelleri düzeyi arasında anlamlı düzeyde fark vardır. Üniversite mezunlarının serbest zaman engellerinin lisansüstü mezunlardan daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alt boyutlara göre incelendiğinde; bireysel psikoloji, bilgi eksikliği, tesis (p=,27, p>,05), ilgi eksikliği (p=,91, p>,05) düzeylerine göre eğitim düzeyi değişkenine göre bir fark bulunamamıştır. Arkadaş eksikliği (p=,04, p<,05) ve zaman (p=,00, p<,05) alt boyutları incelendiğinde eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde fark olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre; arkadaş eksikliği ve zaman alt boyutlarının ikisinde de üniversite mezunlarının düzeyi lisansüstü mezunlarından daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Arkadaş eksikliğine göre üniversite mezunlarının ortalama puanı $\bar{x}=7,41\pm 2,11$; lisans mezunlarının ise $\bar{x}=6,61\pm 1,92$ olduğu; zaman alt boyutuna göre üniversite mezunlarının ortalama puanı $\bar{x}=8,05\pm 2,03$; lisans mezunlarının ise $\bar{x}=6,89\pm 1,91$ olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Serbest Zaman Engellerine İlişkin t-Testi Sonuçları

	Medeni durum	n	x	Ss	p
Bireysel Psikoloji	Evli	100	6,01	1,92	,16
	Bekâr	73	5,85	2,13	
Bilgi Eksikliği	Evli	100	7,23	1,99	,04*
	Bekâr	73	8,11	3,30	
Tesis	Evli	100	7,46	1,77	,15
	Bekâr	73	7,85	2,16	
Arkadaş Eksikliği	Evli	100	7,31	2,03	,66
	Bekâr	73	7,15	2,19	
Zaman	Evli	100	7,89	1,97	,09
	Bekâr	73	7,70	2,18	
İlgi Eksikliği	Evli	100	6,64	2,01	,45
	Bekâr	73	6,82	2,28	
Toplam Puan	Evli	100	42,54	6,91	,14
	Bekâr	73	43,48	7,89	

*p<.05

Tablo-6 bulgularına göre; Katılımcı Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin medeni duruma göre toplam puanları ile serbest zaman engelleri düzeyi arasında anlamlı bir fark yoktur. Buna göre; evli ve bekârların serbest zaman engelleri düzeyi farklılaşmamaktadır. Alt boyutlara göre incelendiğinde; bireysel psikoloji, tesis, arkadaş eksikliği, zaman, ilgi eksikliği düzeylerine göre evli ve bekârlar arasında bir fark yoktur. Tablo-6'e göre diğer alt boyutların aksine bilgi eksikliği alt boyutunda anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Katılımcı Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinden bekârların bilgi eksikliğinin evlilerden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 7. Katılımcıların Görev Yeri Değişkenine Göre Serbest Zaman Engellerine İlişkin t-Testi Sonuçları

	Görev Yeri	n	$\bar{x}$	Ss	p
Bireysel Psikoloji	Ortaokul	76	6,38	2,14	,01*
	Lise	97	5,60	1,83	
Bilgi Eksikliği	Ortaokul	76	7,70	2,11	,67
	Lise	97	7,53	3,02	
Tesis	Ortaokul	76	7,78	1,65	,36
	Lise	97	7,51	2,15	
Arkadaş Eksikliği	Ortaokul	76	7,29	2,04	,79
	Lise	97	7,21	2,15	
Zaman	Ortaokul	76	8,29	1,80	,00*
	Lise	97	7,43	2,17	
İlgi Eksikliği	Ortaokul	76	6,09	1,63	,00*
	Lise	97	7,21	2,34	
Toplam Puan	Ortaokul	76	43,53	6,31	,35
	Lise	97	42,47	8,04	

*p<.05

Tablo 7’deki bulgulara göre; Katılımcı Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin görev yeri değişkenine göre serbest zaman engellerini t-testi sonuçları verilmiştir. Serbest zaman engelleri toplam puanları incelendiğinde ankete katılan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin toplam puanları ile görev yeri değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Anket alt boyutları incelendiğinde ise bilgi eksikliği, tesis ve arkadaş eksikliği alt boyutlarında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Bireysel psikoloji, zaman ve ilgi eksikliği alt boyutlarında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. (p<0.5) Alt boyutlar incelendiğinde bireysel psikoloji, zaman ve ilgi eksikliği alt boyutlarında ortaokulda görev yapan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin lisede görev yapanlara göre daha düşük ortalamaya sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Serbest Zaman Engelleri ve Yaşa İlişkin Tek Yönlü Anova Bulguları

Boyutlar	Görev Süresi	n	x	Ss	Anlamlılık
Bireysel Psikoloji	21-25 yaş	21	5,80	2,13	,19
	26-30 yaş	75	5,68	2,02	
	31-35 yaş	33	5,78	1,96	
	36-40 yaş	29	6,48	1,66	
	41 ve üzeri	15	6,73	2,28	
Bilgi Eksikliği	21-25 yaş	21	7,52	2,29	,22
	26-30 yaş	75	8,06	3,21	
	31-35 yaş	33	6,90	1,86	
	36-40 yaş	29	7,10	2,17	
	41 ve üzeri	15	7,86	1,99	
Tesis	21-25 yaş	21	7,85	2,00	,34
	26-30 yaş	75	7,82	2,05	
	31-35 yaş	33	7,00	2,03	
	36-40 yaş	29	7,65	1,71	
	41 ve üzeri	15	7,60	1,40	
Arkadaş Eksikliği	21-25 yaş	21	6,71	2,32	,12
	26-30 yaş	75	7,16	1,89	
	31-35 yaş	33	7,51	2,01	
	36-40 yaş	29	6,93	2,13	
	41 ve üzeri	15	8,40	2,52	
Zaman	21-25 yaş	21	7,38	2,15	,39
	26-30 yaş	75	7,94	1,99	
	31-35 yaş	33	7,57	1,83	
	36-40 yaş	29	7,62	2,16	
	41 ve üzeri	15	8,60	2,44	
İlgi Eksikliği	21-25 yaş	21	6,42	2,01	,40
	26-30 yaş	75	7,08	2,35	
	31-35 yaş	33	6,51	1,76	
	36-40 yaş	29	6,31	1,71	
	41 ve üzeri	15	6,53	2,44	
Bzeö	21-25 yaş	21	6,94	2,15	,38
	26-30 yaş	75	7,29	2,25	
	31-35 yaş	33	6,87	1,90	
	36-40 yaş	29	7,17	1,92	
	41 ve üzeri	15	7,62	2,17	

P<0,05

Tablo-8'deki bulgulara göre; tek yönlü anova analizi yapılmıştır ve Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin yaş ile serbest zaman engelleri, bireysel psikoloji, bilgi eksikliği, tesis, arkadaş eksikliği, zaman ve ilgi eksikliği arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Tablo 9. Serbest Zaman Engelleri ve Görev Süresine İlişkin Tek Yönlü Anova Bulguları

Boyutlar	G. Süresi	n	x	Ss	Anlamlılık
Bireysel Psikoloji	1-5 yıl	88	5,71	1,99	,08
	6-10 yıl	42	5,76	2,03	
	11-15 yıl	18	6,05	1,47	
	16-20 yıl	12	7,33	2,01	
	21-25 yıl	7	6,14	2,73	
	26 ve üstü	6	7,16	1,32	
Bilgi Eksikliği	1-5 yıl	88	7,90	3,07	,55
	6-10 yıl	42	7,19	2,08	
	11-15 yıl	18	6,83	1,85	
	16-20 yıl	12	8,00	2,52	
	21-25 yıl	7	7,42	2,22	
	26 ve üstü	6	7,66	2,25	
Tesis	1-5 yıl	88	7,78	2,07	,75
	6-10 yıl	42	7,21	2,00	
	11-15 yıl	18	7,61	1,53	
	16-20 yıl	12	7,83	2,03	
	21-25 yıl	7	7,57	1,51	
	26 ve üstü	6	7,83	0,75	
Arkadaş Eksikliği	1-5 yıl	88	7,12	2,05	,06
	6-10 yıl	42	7,28	1,89	
	11-15 yıl	18	6,27	1,60	
	16-20 yıl	12	8,33	2,74	
	21-25 yıl	7	8,28	3,14	
	26 ve üstü	6	8,16	1,47	
Zaman	1-5 yıl	88	7,82	2,06	,53
	6-10 yıl	42	7,59	1,78	
	11-15 yıl	18	7,38	1,78	
	16-20 yıl	12	8,75	2,66	
	21-25 yıl	7	7,85	2,26	
	26 ve üstü	6	8,33	3,01	
İlgi Eksikliği	1-5 yıl	88	6,97	2,25	,41
	6-10 yıl	42	6,45	1,96	
	11-15 yıl	18	6,33	1,68	
	16-20 yıl	12	6,41	2,1	
	21-25 yıl	7	7,42	2,69	
	26 ve üstü	6	5,66	1,36	
Bzeö	1-5 yıl	88	43,34	7,49	,16
	6-10 yıl	42	41,5	6,35	
	11-15 yıl	18	40,5	5,88	
	16-20 yıl	12	46,66	9,51	
	21-25 yıl	7	44,71	9,79	
	26 ve üstü	6	44,83	4,87	

P<0,05

Tablo-9'daki bulgulara göre; Katılımcı Beden Eğitimi ve Spor ğretmenlerinin görev süresine ilişkin serbest zaman engelleri, bireysel psikoloji, bilgi eksikliği, tesis, arkadaş eksikliği, zaman ve ilgi eksikliği arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

5.TARTIŞMA

Araştırma Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin rekreatif etkinliklere katılımının önündeki engelleri belirlenmeye yönelik olarak yapılmıştır. Araştırma grubundan elde edilen veriler doğrultusunda gerekli analizler yapılmış ve tablolaştırılarak değerlendirmelerde bulunulmuştur. Buna göre;

Ölçeğin alt boyutuyla ilgili yapılan çalışmalarda Emir'in (2012) yapmış olduğu rekreatif etkinliklere katılımın önündeki engellerin belirlenmesi: Üniversite Öğrencileri örneği adlı çalışma sonucunda rekreatif etkinliklere katılımın önündeki engellerin genellikle tesis ve zaman yetersizliği ile ilgili olduğu gözlenmektedir. Amin ve diğerlerinin (2011) yapmış olduğu yetişkinlerin fiziksel aktiviteye yönelik engelleri adlı çalışma sonucunda rekreatif faaliyetlere katılma engellerinin genellikle tesis yetersizliği ile ilgili olduğu gözlenmektedir. Masmanidis ve diğerlerinin (2009) yapmış olduğu Yunanistan'daki üniversitelerde öğrencilerin rekreasyon etkinliklerine katılım engelleri adlı çalışma sonucunda engellerin en fazla tesis yetersizliği ile ilgili olduğu gözlenmektedir. Güngörmüş ve diğerlerinin (2006) yapmış olduğu özel sağlık-spor merkezlerinden hizmet alan bireyleri rekreasyonel egzersizlere güdüleyen faktörler adlı çalışma sonucunda rekreasyon etkinliklerine katılmamalarının genellikle tesis yetersizliği ile ilgili olduğu gözlenmektedir. Özdilek ve diğerlerinin (2007) yapmış olduğu Dumlupınar ve Sakarya Üniversitelerinde Öğrenim Gören Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Serbest zaman Etkinliklerine Katılım Nedenleri ve Düzeylerinin Karşılaştırılması adlı çalışma sonucunda en fazla tesis yetersizliği ile ilgili olduğu gözlenmektedir.

Kandaz ve Hergüner (2007) yapmış oldukları Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Serbest Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerinin İncelenmesi adlı çalışma sonucunda en fazla tesis yetersizliği ile nedenlerden dolayı serbest zamanlarında rekreatif etkinliklere katılamadıkları görülmektedir. Çolakoğlu (2005) yapmış olduğu Üniversite Öğretim Elemanlarının Serbest zaman Alışkanlıklarını Değerlendirmeleri Üzerine Bir Araştırma adlı çalışma sonucunda genellikle tesis yetersizliği ile ilgili nedenlerden dolayı rekreatif etkinliklere katılamadıkları görülmektedir. Shah ve Yusof (2007) yapmış oldukları Malezya'daki öğrencilerin rekreatif faaliyetlere katılım engelleri adlı çalışma sonucunda tesis ve zaman yetersizliği serbest zamanlarında rekreatif etkinliklere katılamadıkları görülmektedir. Cerin ve diğerlerinin (2010) yapmış oldukları yetişkinlerde rekreatif faaliyetlere katılım engelleri adlı çalışma sonucunda tesis ve zaman yetersizliği serbest zamanlarında rekreatif etkinliklere katılamadıkları görülmektedir. Öztürk'ün (2016) yapmış olduğu Alışveriş Merkezi

Çalışanlarının Rekreasyon Etkinliklerine Katılımlarının Önündeki Engellerin Belirlenmesi adlı çalışma sonucunda serbest zamanlarında rekreatif etkinliklere en yüksek oranda tesis eksikliği önerisini tercih ettikleri görülmektedir. Yapılan çalışma sonuçları literatürle aynı doğrultuda değildir.

Bir diğer alt boyutunda Demirel ve Harmandar'ın (2009) yaptığı çalışmalar incelendiğinde ise rekreatif etkinliklere katılımın önündeki engelin ilgi eksikliği faktörü olduğu sonucuna varılmaktadır. Yapılan çalışma sonucuna göre görev yeri değişkeninde anlamlı fark bulunmuştur. Ortaokullarda görev yapan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri lisede görev yapan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerine göre daha düşük ortalamaya sahiptir. Bu durum çalışılan öğrencilerin yaş seviyesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yaptığımız tek yönlü anova analizi ve Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin serbest zaman engelleri, bireysel psikoloji, bilgi eksikliği, tesis, arkadaş eksikliği, zaman ve ilgi eksikliği arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Serbest zaman engelleri ölçeği cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde cinsiyete göre serbest zaman engelleri düzeyi farklılaşmamaktadır Buna göre; kadınlar ve erkekler arasında serbest zaman engelleri düzeyi arasında bir fark yoktur. Alt boyutlara göre incelendiğinde; Bireysel Psikoloji, Bilgi Eksikliği, Tesis, Arkadaş Eksikliği, Zaman, İlgi Eksikliği düzeylerine göre kadın ve erkekler arasında bir fark bulunamamıştır. Cinsiyetin rekreasyonel etkinliklere katılım üzerinde etkisinin olduğunu ve serbest zaman faaliyetlerini tercih etmede önemli bir rol oynadığını ortaya koyan literatürde birçok araştırma bulunmaktadır.

Emir'in (2012) yapmış olduğu Rekreatif Etkinliklere Katılımın Önündeki Engellerin Belirlenmesi; Üniversite öğrencileri örneği Bireysel Psikoloji, Zaman, İlgi Eksikliği alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre farklar göstermektedir. Yaptığımız çalışmayla benzerlik göstermemiştir. Gürbüz ve Diğerleri (2012) tarafından yapılan Ankara ilindeki yaşayan bireylerin rekreasyon el faaliyetlere katılımının önündeki algılanan engellerin Tesis/hizmet ve ulaşım, sosyal ortam ve bilgi eksikliği, birey psikolojisi ve zaman alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı farklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaptığımız çalışmada cinsiyet değişkenine göre alt boyutlar incelendiğinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Yaptığımız çalışmayla paralellik göstermemiştir.

Ekinci ve diğerleri (2014) tarafından Üniversite öğrencilerinin Sportif ve Sportif Olmayan Rekreatif etkinliklere katılımlarına engel olabilecek unsurların incelenmesinde katılımcıların serbest zamanlarında rekreasyon etkinliklerine katılım engelleri cinsiyete göre,

Bilgi Eksikliği, Arkadaş Eksikliği ve Zaman, alt boyutlarında anlamlı fark göstermiştir. Yaptığımız çalışmayla paralellik göstermemiştir.

Özşaker (2012) tarafından yapılan bir araştırmada ise Adnan Menderes Üniversitesinde okuyan öğrencilerin serbest zaman aktivitelerine katılmama nedenleri incelenmiş ve serbest zamanlara katılımı engelleyen faktörler arasındaki alt boyutlar ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Birey psikolojisi, bilgi eksikliği ve zaman alt boyutlarında kadınların lehine anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Öztürk (2016) tarafından yapılan çalışmada cinsiyet değişkeni arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir. Alexandris ve Carroll (1999) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir diğer araştırmada, birey psikolojisi, tesis yetersizliği ve maddi imkânların yetersizliği al boyutlarında cinsiyete göre kadınların lehine anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir.

Genel olarak çalışmamızın cinsiyet değişkeni incelendiğinde katılımcı Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin serbest zaman katılımlarını engelleri arasında ve alt boyutlarında herhangi bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Serbest zaman Engelleri Ölçeği medeni durumu değişkenine göre incelendiğinde serbest zaman engelleri düzeyi arasında sadece bilgi eksikliği boyutunda anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre; Bireysel Psikoloji, Bilgi Eksikliği, Tesis, Arkadaş Eksikliği, Zaman, İlgililik Eksikliği düzeylerine göre evli ve bekârlar arasında bir fark yoktur. Bilgi eksikliği alt boyutu incelendiğinde; Bekârların bilgi eksikliğinin evlilerden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Medeni durumun rekreasyonel etkinliklere katılım üzerinde etkisinin olduğunu ve serbest zaman faaliyetlerini tercih etmede önemli bir rol oynadığını ortaya koyan birçok araştırma bulunmaktadır.

Karaçar ve Paslı'nın (2014) yapmış oldukları Turizm ve Otel İşletmeciliği Programı Öğrencilerinin Rekreasyonel Eğilimleri ve Rekreasyonel Etkinliklere Katılımına Engel Olan Faktörler adlı çalışma sonucunda öğrencilerin demografik özellikleri ile rekreasyon faaliyetleri arasındaki fark incelendiğinde rekreasyon faaliyetleri medeni duruma göre bir fark gösterdiği sonucuna varılmıştır. Yaptığımız çalışmada medeni duruma göre incelediğimiz zaman anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sadece bilgi eksikliği alt boyutunda anlamlı fark bulunmuştur.

Öztürk'ün (2016) yapmış olduğu sanayi çalışanların medeni durumlarına bakıldığında bekâr olanlar evli olanlara göre daha fazla rekreatif etkinliklere katıldıkları sonucuna

varılmıştır. Kılıç'ın (2006) yapmış olduğu Harcanabilir Gelirin Artmasının Sportif Rekreasyona Katılıma Olan Etkisinin Araştırılması İstanbul Örneği sonucuna göre bekârların daha fazla sportif rekreatif faaliyetlere katılarak daha fazla mutlu oldukları sonucuna varıldığı gözlenmiştir. Tanpınar'ın (2012) yapmış olduğu İstanbul İl Emniyet Teşkilatındaki 4 Farklı Departmanda Görevli Polislerin Sportif ve Rekreatif Aktivite Sıklıklarının Yaşam Kalitesi Üzerine etkisi adlı çalışma sonucunda araştırmaya katılan bekâr polis memurlarının evli polis memurlarına göre sportif aktivite sıklık puanları daha yüksek çıktığı görülmüştür.

Tsai (2005) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların rekreasyonel egzersizlere güdülenme puanlarında, bekâr katılımcıların evli katılımcıların puanlarından daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yoon ve arkadaşları (2004) tarafından yapılan çalışma sonucuna göre evli bireylerin serbest zaman etkinliklerine katılım için daha az zamana sahip oldukları görülmektedir. Thrane (2000) yapılan çalışma sonucuna göre evlilikle eğlence arasında negatif bir ilişki olduğu, çünkü evlilerin evleri için daha fazla zaman harcamakta olduğu ve evde çocuk varsa bu sürenin daha da artacağı, bekârların ise kendisine ayracağı serbest zamanın daha fazla olduğu sonucu ortaya çıktığı görülmektedir.

Çalışmamızda katılımcı Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin evlilik durumuna göre serbest zaman engelleri düzeyi arasında sadece bilgi eksikliği alt boyutunda anlamlı bir fark bulunurken diğer alt boyutlarda fark bulunamamıştır.

Serbest zaman Engelleri Ölçeği yaş değişkeni açısından incelendiğinde, serbest zaman engelleri ile öğretmenlerin yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Bireysel Psikoloji, Bilgi Eksikliği, Tesis, Arkadaş Eksikliği, Zaman, İlgi Eksikliği alt boyutlarında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır. Diğer alt boyutların aksine bireysel psikoloji alt boyutu ile yaş arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. Bireysel psikoloji alt boyutu ortalama puanı ile yaş arasında pozitif yönde ilişki olduğu saptanmıştır. Elde edilen bulgulara göre; yaş ilerledikçe bireysel psikoloji alt boyutundan alınan puan artmaktadır. Yaş değişkeni rekreasyonel etkinliklere katılım üzerinde etkisinin olduğunu ve serbest zaman faaliyetlerini tercih etmede önemli bir rol oynadığını ortaya koyan birçok araştırma bulunmaktadır.

Amin ve diğerleri (2011) tarafından yapılan araştırmada serbest zamanlarda fiziksel aktivitelere katılımın önündeki algılanan engeller ile yaş faktörü arasındaki ilişki incelenmiş ve araştırma sonuçlarına paralel olarak 18-22 yaş arasındaki katılımcıların tesis yetersizliği, zaman alt boyutlarındaki puanların yüksek olduğu görülmüştür. Alexandris ve Carroll (1997) tarafında

yapılan araştırma üniversite öğrencilerinin rekreasyonel aktivitelere katılımlarını engelleyen etkenler ile yaş faktörü arasında, birey psikolojisi ve bilgi eksikliği, alt boyutlarında anlamlı fark görülmüştür. Emir (2012) tarafından yapılan üniversite öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılımın önündeki engellerin belirlenmesi çalışması yaş faktörü arasındaki ilişki incelenmiş, zaman alt boyutuna göre anlamlı fark görülmüştür. Ekinci ve diğerlerinin (2014) yapmış olduğu çalışma sonucunda katılımcıların serbest zaman engelleri yaşlarına göre Zaman alt boyutunda anlamlı fark göstermiştir.

Çalışmamızda katılımcı Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin yaş ile serbest zaman engelleri, bireysel psikoloji, bilgi eksikliği, tesis, arkadaş eksikliği, zaman ve ilgi eksikliği arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Buna bağlı olarak yapılan çalışmalarla paralellik göstermemiştir.

Serbest zaman Engelleri Ölçeği, eğitim düzeyi açısından incelendiğinde, eğitim düzeyine göre serbest zaman engelleri düzeyi farklılaşmaktadır. Buna göre; üniversite mezunları ile lisansüstü mezunları arasında serbest zaman engelleri düzeyi arasında anlamlı düzeyde fark vardır. Üniversite mezunlarının serbest zaman engellerinin lisansüstü mezunlardan daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alt boyutlara göre incelendiğinde; Bireysel Psikoloji, Bilgi Eksikliği, Tesis, Arkadaş Eksikliği, Zaman, İlgi Eksikliği düzeylerine göre üniversite mezunları ve lisansüstü mezunları arasında bir fark bulunamamıştır. Arkadaş eksikliği ve zaman alt boyutları incelendiğinde mezuniyete göre anlamlı düzeyde fark olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre; arkadaş eksikliği ve zaman alt boyutlarının ikisinde de üniversite mezunlarının düzeyi lisansüstü mezunlarından daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Eğitim düzeyi rekreasyonel etkinliklere katılım üzerinde etkisinin olduğunu ve serbest zaman faaliyetlerini tercih etmede önemli bir rol oynadığını ortaya koyan birçok araştırma bulunmaktadır.

Temir ve Gürbüz'ün (2012) yapmış oldukları Rekreasyonel Aktivitelere Katılımın Önündeki Engellerin İncelenmesi adlı çalışmada serbest zamanlarında rekreatif etkinliklere katılım ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı fark görülmektedir. Keskin ve Diğerlerini (2015) yapmış olduğu Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Rekreasyonel Etkinliklere Katılımlarının Önündeki Engellerin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışmada Öğrenim Gördükleri Bölümler İle Zaman ve İlgi Eksikliği Alt Boyutuna Yönelik Algılarında anlamlı fark olduğu gözükmemektedir.

Öztürk'ün (2013) yapmış olduğu Sanayi sektöründe çalışanların eğitim seviyeleri yükseldikçe rekreatif faaliyetlere katılımın daha fazla tercih edildiği ve daha fazla katılım sağladıkları görülmektedir. Lee ve Bhargava (2004) tarafından yapılan çalışma sonucuna göre istihdam edilme durumu rekreatif faaliyetlere katılımlarında önemli belirleyicilerden olup, konum yükseldikçe katılımın arttığı sonucu görülmektedir. Holman ve Epperso (1984) tarafından yapılan çalışma sonucuna göre konum yükseldikçe hane gelirinin arttığı ve eğlence davranışları üzerinde olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür.

Çalışmamızın eğitim değişkenine göre serbest zaman engelleri düzeyi farklılaşmaktadır. Üniversite mezunları ile lisansüstü mezunları arasında serbest zaman engelleri düzeyi arasında anlamlı düzeyde fark vardır. Üniversite mezunlarının serbest zaman engellerinin lisansüstü mezunlardan daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Serbest zaman engeller ölçüğü çalışma yılı açısından incelendiğinde, serbest zaman engelleri ile görev süresi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Alt boyutlar incelendiğinde Bireysel Psikoloji, Bilgi Eksikliği, Tesis, Arkadaş Eksikliği, Zaman, İlgi Eksikliği alt boyutlarında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır. Diğer alt boyutların aksine bireysel psikoloji alt boyutu ile görev süresi arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. Bireysel psikoloji alt boyutu ortalama puanı ile görev süresi arasında pozitif yönde ilişki olduğu saptanmıştır. Elde edilen bulgulara göre; görev süresi arttıkça bireysel psikoloji alt boyutundan alınan puan da artmaktadır. Çalışma yılı açısından rekreasyonel etkinliklere katılım üzerinde etkisinin olduğunu ve serbest zaman faaliyetlerini tercih etmede önemli bir rol oynadığını ortaya koyan birçok araştırma bulunmaktadır.

Jackson (2009) tarafından yapılan çalışmaya göre çalışma yılı faktörünün rekreasyonel aktivitelere katılım için engel oluşturduğunu gözlemlemiştir. Torkildsen (2005) tarafından yapılan Eğlence ve Rekreasyon konulu çalışmada çalışma yılı kişilerin rekreasyonel etkinliklere katılımlarında önemli bir etkiye sahip olduğunu sonucuna görülmektedir. Robinson ve Godbey (1997) tarafından yapılan çalışmaya göre çalışma yılı ile rekreatif faaliyetler eğrisi arasında en çok aktif faaliyetler arasında bir ilişki olduğunu sonucu görülmektedir. Yaptığımız çalışmada görev süresi değişkenini incelediğimizde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Yapılan çalışmalarla paralellik göstermemiştir.

6. ÖNERİLER

Bu sonuçlara göre Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin serbest zamanlarını daha verimli değerlendirmeleri için kendilerine uygun olan rekreasyon programlarının sunulması, serbest zamanlarını nasıl değerlendirecekleri hususunda bilgilendirilmesi, rekreasyon etkinliklerinin kadın Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri için serbest zamanlarına uygun şekilde düzenlemelerin yapılması, erkek Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri için ise serbest zamanlarında değerlendirecekleri tesislerin kendilerine uygun hale getirilmesi gibi çalışmalar yapılması serbest zamanlarını daha verimli bir şekilde değerlendirmelerine katkı sağlayacağı düşüncesindeyiz.

Evli kişilerin de serbest zamanlarında aileleri ile beraber katılabilecekleri rekreasyon aktivitelerinin sunulması, evli insanların da serbest zamanlarını verimli şekilde değerlendirmelerine katkı sağlayacaktır. Genç insanların serbest zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirmeleri için tesislerin donanımlarının yeterli hale getirilmesi ve artırılması serbest zamanlarını verimli şekilde değerlendirmelerine katkı sağlayacaktır. Yaşı ilerlemiş kişilerin serbest zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirmeleri için serbest zamanların rekreasyon faaliyetlerine katılımlarını artırmak için kendi yaşlarındaki kişilere uygun faaliyet alanlarının sayısının artırılması serbest zamanlarını verimli şekilde değerlendirmelerine katkı sağlayacaktır.

Eğitim seviyesi yükseldikçe kişilerin serbest zamanlarında rekreasyon faaliyetlerine katılım seviyelerinin azaldığı görülmektedir. Eğitim seviyesi yükselen kişilerin serbest zamanlarının artırılması ve serbest zamanlarını verimli şekilde değerlendirecekleri ortamların çoğaltılması serbest zamanlarını verimli şekilde değerlendirmelerine katkı sağlayacaktır.

Çalışma yılı arttığı sürece kişilerin ailelerine daha fazla ayıracağı zamanın arttığı ve rekreatif aktivitelere ayıracak zamanlarının azaldığı görülmektedir. Çalışma yılı artan kişilerin aileleri ile katılacakları rekreatif etkinliklerini artırılması serbest zamanlarını verimli şekilde değerlendirmelerine katkı sağlayacaktır.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerine etkinliklerin pratik faydalarının öne çıkarılması ve etkili anlatımı sağlanarak aktivitelere katılımı sağlanabilir.

Yakın komşu ve mahalle sakinlerinin birbirlerini teşvik ederek aktivitelere toplu katılımı sağlanabilir.

Sportif etkinliklerin çeşitliliği arttırılmalı ve daha çok kimseye hitap edebilecek bir konuma getirilebilir.

Sporun ruh ve beden sağlığına faydaları etkili bir dille anlatılarak rekreatif etkinliklere yönlendirme yapılabilir.

Koşu, yürüyüş, bisiklet parkurları gibi çok amaçlı spor alanlarının sayıları arttırılmalı ve bu alanlarda spor eğitmeni bulundurularak bilinçli hareket eğitimi sağlanmalıdır. Ayrıca belirlenen bazı günlerde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerine toplu bir şekilde spor etkinlikleri (yoga, cimnastik, yürüyüş, step-aerobik vs.) düzenlenmeli ve bu etkinliklerin sonunda çay-kahve gibi ikramlar yapılarak teşvik edilmesi sağlanabilir.

Sivil Toplum Kuruluşları ve sağlıklı yaşam kapsamında olan diğer kuruluşlar ile birlikte sosyal, kültürel ve fiziksel olarak projeler üretip etkinliklere destek olunabilir. Belediye ve İl Özel İdareleri birçok etkinliğe yönelik çalışmalar düzenlemeli fikrini savunabiliriz.

Sonuç olarak; Batmanda çalışan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin serbest zaman değerlendirmelerine yönelik, zaman, tesis yetersizliği, bilgi eksikliği gibi rekreasyon etkinliklere katılım önündeki en önemli engellerdir. Bu bulgular doğrultusunda Batman ilinde hizmet veren gençlik spor ve belediye gibi kurumların olanaklar sunmaları önerisinde bulunulabilir. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri kendilerine uygun serbest zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirerek iş stresi ve hayat şartlarındaki olumsuz koşullardan uzaklaşmaları sağlanarak motivasyonlarının ve iş veriminin attırılması, aynı zamanda rekreasyon faaliyetlerine katılımı sağlanabilir.

Çalışmamızda katılımcı Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin görev süresine ilişkin serbest zaman engelleri, bireysel psikoloji, bilgi eksikliği, tesis, arkadaş eksikliği, zaman ve ilgi eksikliği arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

7.KAYNAKÇA

- Abadan, N. (1966) Üniversite öğrencilerinin serbest zaman faaliyetleri, BZD Semineri HSEK Yayını; İstanbul, 12.
- Adıgüzel O. Yüksel H. (2011) Tarihsel Süreçte Çalışma Kavramı ve Bir Kırılma Noktası Olarak Sanayi Devrimi. Finans Politik & Ekonomik Yorumlar,
- Amin, T. T., Suleman, W. Ali, A., Gamal, A., Al, W.A. (2011). "Pattern, Prevalence, and Perceived Personal Barriers Toward Physical Activity Among Adult Saudis In Al-Hassa, KSA", Journal of Physical Activity and Health, 8(6), 775-84.
- Alexandris, K., Carroll, B. (1999). Constrainins On Recreational Sport Porticipation İn Adults İn Greece: Implications For Providing And Managing Sport Services, journal Of Sport management, 13 (4), 317-332.
- Ardahan, F. (Ed.) (2016). Her yönüyle rekreasyon. Ankara: Detay
- Argan, M., (2007). Eğlence Pazarlaması, Ankara: Detay Yayıncılık
- Aslan, L., N. (1994). Üniversite Öğrencilerinin Serbest zaman Değerlendirme Eğilimi. Doktora Tezi, İzmir: 9 Eylül Üniversitesi,
- Aslan, N., (2005), Üniversite öğrencilerinin serbest zaman değerlendirme eğilimi (Öğretmen yetiştiren kurumlarda karşılaştırmalı bir araştırma), İzmir, Ege Üniversitesi Yayınları.
- Ayan, N. (2009). Sakarya Emniyet Müdürlüğü İl Merkezlerinde Görevli Polis Memurlarının Serbest Zaman Değerlendirme Alışkanlıklarının İncelenmesi, Sakarya.
- Ayyıldız, T. (2015). Rekreatif dans faaliyetlerine katılan bireylerin serbest zaman tatmin düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Bahadır, M., (2016), Antikçağ' dan günümüze serbest zaman üzerine bir değerlendirme, Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,
- Bakır M. (1993), Rekreasyon Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Yüksek Okulu İstanbul.
- Balcı, V., İlhan, A. (2006). Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılım Düzeylerinin Belirlenmesi. Spormetre, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi.
- Batlaş, A. Baltaş, Z. (1987). Başarılı ve Sağlıklı Olmak İçin Stres ve Başarma Yolları. 5.Baskı, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Brown, T.D, O'connor, J.P. ve Barkatsas, A.N, (2009). Instrumentation And

- Motivations for organised cycling: The development Of The Cyclist Motivation in strument (Cmı), Journal Of Sports Science and medicine.
- Cerin, Ester, Lesli, E. (2010). Perceived Barriers to Leisure-Time Physical Activity İn Adults: An Ecological Perspective, Journal of Physical Activity and Health, 7(4), 451-459.
- Cordes, K., A., İbrahim, H., M. (1999). Applications İn Recreation and Leisure: For Today and Future. (2nd Edition) Mc Graw Hill Companies. 3-7.
- Curtis, J. E. (1979). Recreation Theaory and Practice, The c.V. Mosby Company, ST. Louis. Toronto, London.
- Çelebi, N. (1991), Gençlik ve kültürel bütünleşme, aile araştırma kurumu, Aile Yazıları 2, Ankara.
- Çolakoğlu, T. (2005). Üniversite Öğretim Elemanlarının Serbest zaman Alışkanlıklarını Değerlendirmeleri Üzerine Bir Araştırma, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25 (1), 247-258.
- Demirel, M. ve Harmandar, D. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılımlarında Engel Oluşturabilecek Faktörlerin belirlenmesi, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6 (1), 839-845.
- Dumazedier, J. (1967). Towards A Society Of Leisure. New York: The Free Pres,
- Ekinci, E., Kalkavan, A., Üstün, D. ve Gürbüz, B. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Sportif ve Sportif Olmayan Rekreatif Etkinliklere Katılımlarına Engel Olabilecek Unsurların İncelenmesi, Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 1(1), 1-13.
- Emir, E., (2012), Rekreatif etkinliklere katılımın önündeki engellerin belirlenmesi: üniversite öğrencileri örneği, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Erkal, M., (1981). “Sosyolojik Açıdan Spor”, Filiz Kitapevi, İstanbul
- Ertürk, S. (1972). Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Yelken Tepe Yayını
- Gediz, S. (2012). Kamu Hizmeti Olarak Rekreatif Etkinlikleri Kapsamında “Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlükleri Batı Akdeniz Bölgesi Gençlik Merkezleri Analizi”.
- Gümüş, H. (2016). Rekreatif Alanların Kullanım Etkenlerinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güngörmüş, H., A. (2006). Özel Sağlık-Spor Merkezlerinden Hizmet Alan Bireyleri
- Hacıoğlu, N. , Gökdeniz, A. (1998). Serbest Zaman ve Rekreatif Yönetimi, Balıkesir.

- Hacıoğlu, N. , Gökdeniz, A. ve Dinç, Y. (2003). Serbest Zaman ve Rekreasyon Yönetimi Örnek Animasyon Uygulamaları. A. Gökdeniz (Ed.). Serbest Zaman ve Rekreasyon Kavramlarının Analizi içinde. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Hazar, A, (2009). Rekreasyon Ve Animasyon. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Hazar, A. (1999), Turizm İşletmelerinde Animasyon Detay Yayınları
- Hazar, A. (2003). Rekreasyon ve Animasyon. 2. Baskı. Ankara: Detay Yayıncılık
- Hazar, A. (2003). Rekreasyon ve animasyon. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Holman, T.B., Epperson A. (1984). Family and leisure:Areview of the literature with research recommendations. Journal of Leisure Research, 16(4), 277-294.
- Jackson, E. L. (2000). Will Rererach on Leisure Contraints Still be Relevant in the twenty-first Century Journal of Leisure Research, 32(1), 62-68.
- Kandaz G. N. ve Hergüner, G. (2007). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Serbest Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerin İncelenmesi (Sakarya İli Örneği), Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 4 (1), 1-9.
- Karaçar, E. ve Pashı, M. M. (2014). Turizm ve Otel İşletmeciliği Programı Öğrencilerinin Rekreasyonel Eğilimleri ve Rekreasyonel Etkinliklere Katılımına Engel Olan Faktörler, Turizm Akademik Dergisi, 1 (1), 29-38.
- Karaküçük, S. "Okul Yöneticilerinin Ders Dışı Etkinliklere Yaklaşımları". Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 4 (1999).
- Karaküçük, S. (1999). Rekreasyon ve Serbest Zamanları Değerlendirme. 3.Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaküçük, S. (2005). Rekreasyon Serbest zamanları Değerlendirme. 5. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi,
- Karaküçük, S. Gürbüz, B. (2007). Rekreasyon ve Kent(li)leşme. Ankara: Gazi Kitabevi
- Karaküçük, S., (2008), Rekreasyon serbest zamanları değerlendirme, 6. Baskı, Gazi Kitapevi, Ankara.
- Karasar, N., (1996), Araştırmalarda rapor hazırlama, 8.Baskı, 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd. Şirketi, Ankara.
- Kaya, S, (2003), Yetiştirme yurtlarında kalan gençlerin serbest zaman değerlendirme eğilimi ve etkinliklerin sosyalleşmesi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim dalı, Ankara.
- Kemp, K., Pearson, S. (1997). Leisure and Tourism. Great Britain: Longman Press, 2.

- Keskin, M., Akova, O. ve Öz, M. (2015). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Rekreatif Etkinliklere Katılımlarının Önündeki Engellerin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma, *Journal Of Recreation And Tourism Research*, 2 (4), 37-45.
- Kılbaş, Ş. (1994). Gençlik ve Serbest zaman Değerlendirme, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Kılıç, K. (2006). Harcanabilir Gelirin Artmasının Sportif Rekreatifliğe Katılıma Olan Etkisinin Araştırılması, İstanbul Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kocaekşi, S. (2012). Serbest zaman ve rekreatif yönetim. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Kongar, E. (1979). Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği. İstanbul. Remzi Kitapevi, İstanbul
- Köknel, Ö., 1979, Cumhuriyet gençleri ve sorunları, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Lee, Y.G., Bhargava, V. (2004). Leisure Time: Do Married and Single Individuals Spend It Differently Utah State University Family and Consumer Sciences Research Journal, 32 (3), 254-274.
- Masmanidis, Theophilos (2009). Perceived Constraints of Greek University Students' Participation In Campus Recreational Sport Programs, *Recreational Sports Journal*, 33, 150-156.
- Müftügil, S. (1993). Dinlenme ve Turizm İlişkisi, Derleyen, Ş. Yercan, Seyahat Yöntemi, Boğaziçi Üniversitesi Yayını, İstanbul.
- Özdemir, A., Karaküçük, S., Gümüş, S., Kıran, M. (2006). Türkiye Taş Kömürü Kurumu Genel Müdürlüğünde Çalışan Yer Altı İşçilerinin Serbest zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıklarının Belirlenmesi. 9. Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi. 3-5 Kasım2006. Muğla, 10.
- Özdilek, Ç., Demirel, M. ve Harmandar, D. (2007). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Serbest zaman Etkinliklerine Katılım Nedenleri ve Düzeylerinin Araştırılması, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 4 (2), 1-13.
- Özer, E. Z. ve Çavuşoğlu, F., (2014). Rekreatif Bir Faaliyet Olarak Yerel Etkinliklerin Kırsal Turizme Etkisi. *International Journal Of Science Culture And Sport*.

- Özşaker, M. (2012). Gençlerin Serbest Zaman Aktivitelerine Katılamama Nedenleri Üzerine Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 14(1), 126-131.
- Öztürk, H. (2013). Sanayi Çalışanlarının Rekreatif Aktivitelere Katılımlarının Örgütsel Bağlılık ve Tükenmişlik Düzeylerine Etkisi (Gaziantep Uygulaması), Doktora Tezi, Ankara.
- Öztürk, H. (2016). The Obstacles Affecting Shopping Center Employees' Participation in Recreational Activities, J Soc Sci, 47(1), 41-48.
- Öztürk, H. (2016). The Obstacles Affecting Shopping Center Employees' Participation in Recreational Activities, J Soc Sci, 47(1), 41-48.
- Robinson, J. P., Godbey, G. (1997). Time for life: The surprising ways Americans use their time. University Park: Pennsylvania State University Press.
- Russel, R., V. (1996). The Context of Contemporary Leisure. Brown&Benchmark Publishers, USA, 32.
- Seçkin, H. (1996). Ortaöğretim Kurumlarında Eğitsel Kol Çalışmalarının Serbest zaman Değerlendirmesine Katkıları (İzmir Örneği). Doktora Tezi, 9 Eylül Üniversitesi, İzmir,
- Sezgin, S. (1987). Türk Toplumunun Rekreatif Alışkanlıkları İstanbul Örneği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Shah, P. M. ve Aminuddin Y. (2007). Sport Participation Constraints of Malaysian University Students, The International Journal of the Humanities, 5(3), 198-196.
- Sunay, H. (2009). Spor yönetimi. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sunay, H. (2016). Spor yönetimi. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şimşek, M. Ş., Çelik, A., Soysal, A. (2009). Zaman yönetimi ve yönetsel zamanda etkinlik. Ankara Gazi Kitabevi.
- Tanpınar, S. (2012). İstanbul İl Emniyet Teşkilatındaki 4 Farklı Departmanda Görevli Polislerin Sportif ve Rekreatif Aktivite Sıklıklarının Yaşam Kalitesi Üzerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tel, M. (2007). Öğretim Üyelerinin Serbest Zaman Etkinlikleri Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Doğu Anadolu Örneği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Temir, Ö. ve Gürbüz, B. (2012). Rekreatif Aktivitelere Katılımın Önündeki Engellerin İncelenmesi, I. Rekreatif Araştırmaları Kongresi, Nisan, Antalya, Türkiye

- Tezcan M., (1982). Sosyolojik Açıdan Bos Zamanların Değerlendirilmesi, A.Ü. Yayını, Ankara.
- Tezcan, M. (1976). Serbest zaman eğitimi ve eğitim politikamız. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 9(1).
- Tezcan, M. (1978). Serbest zamanları değerlendirilmesi sorununun sosyolojik ve eğitimsel yönleri. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,
- Tezcan, M., (1991), Gençlik sosyolojisi yazıları, Gündoğan Yayın, Ankara.
- Tezcan, M., (1993), Serbest zamanlar sosyolojisi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No:174, Ankara.
- Tezcan, M., (1994), Serbest zamanların değerlendirilmesi sosyolojisi, 4.Baskı, Atilla Kitapevi, Ankara
- Thrane, C. (2000). Men, women, and leisure time: Scandinavian evidence of gender inequality. Leisure Sciences, 22, 109-120.
- Torkildsen, G. (2005). Leisure and Recreation Management. (5th Edition). Routledge. NewYork:Taylor and Francis Group
- Tsai, Y.M. (2005). The Study of Exercise Participation Motivation, Self-Efficacy, Perceived Exercise Barrier and Exercise Behavior the Study of Exercise Participation Motivation, Self-Efficacy, Perceived Exercise Barrier and Exercise Behavior. Master's Thesis. Taichung, Taiwan: National Chung Hsing University.
- Türk Dil Kurumu. (1998). Türkçe sözlük, Ankara
- Whittaker, D. And Shelby, B., (1988), Types of norms for recreation impacts: Extending the social norm concept, Journal of Leisure Research,
- Wilson, J., (1980), Sociology of leisure, A Review of Sociology
- Yetim, A. (2011), Sosyoloji ve spor, Berikan Yayınevi, Ankara
- Yetiş, Ü. (2008). Ortaöğretim Öğrencilerinin Serbest zamanDeğerlendirme Eğilimleri (Ankara Örneği). Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Yoon, Ş., Lee Y.G., Bhargava, V.(2004). Leisure Time: Do Married and Single Individuals Spend It Differently Utah State University Family and Consumer Sciences Research Journal, 32(3), 254-274.
- Zorba, E. (2008). Türkiye’de rekreasyona bakış açısı ve gelişimi. Gazi Haber Dergisi, Ankara.

8.EKLER

Ek 1.Kişisel Bilgi Formu

Sevgili Öğretmenler;

Aşağıda rekreasyonel aktivitelere katılımızı engelleyebileceği düşünülen bazı ifadelere yer verilmiştir. Bu ifadelerin sizin rekreasyonel etkinliklere katılımınızı engelleme önem derecesini liste üzerinde ayrılan alana işaretleyiniz. Her birey, diğer bireylerden farklı olduğundan bu ankette doğru veya yanlış cevap yoktur. Cevaplarınız gizli tutulacak ve sadece bu araştırma kapsamında kullanılacaktır. Göstereceğiniz ilgi ve özene şimdiden teşekkür ederiz.

1. Yaş : ( ) Belirtiniz.
2. Cinsiyet : Kadın ( ) Erkek ( )
3. Eğitim Düzeyi : Lisans ( ) Yüksek Lisans ( )
4. Medeni Hali : Bekar ( ) Evli ( )
5. Görev Yeri : Ortaokul ( ) Lise ( )
6. Görev Süresi : ( ) Belirtiniz.

Ek.2. Serbest zaman Engelleri Ölçeği

	SERBEST ZAMAN ENGELLERİ ÖLÇEĞİ Her bir ifadeyi dikkatli bir şekilde okuduktan sonra, bu ifadelerin sizin rekreasyonel etkinliklere katılmanızı engellemedeki önem derecesini liste üzerinde ayrılan alana işaretleyiniz. Lütfen her ifadeyi bir kez işaretleyiniz ve cevaplanmamış hiçbir ifade bırakmayınız.	Kesinlikle önemsiz	Önemsiz	Önemli	Çok önemli
1	Aktivitelerin yorgunluk hissi vermesi				
2	Kendini yorgun hissetmek				
3	Sakatlanmaktan korkmak				
4	Nerden öğreneceğini bilmemek				
5	Nerede katılacağını bilmemek				
6	Öğretecek kimsenin olmaması				
7	Tesis donanımının yetersiz olması				
8	Tesislerin yetersiz olması				
9	Tesislerin kalabalık olması				
10	Arkadaşlarının zamanının olmaması				
11	Beraber katılacak kimsenin olmaması				
12	Arkadaşlarının bu tür etkinliklere katılmaktan hoşlanmaması				
13	Aile için zaman ayırmak zorunda olmak				
14	Sosyal etkinlikler için zaman ayırmak zorunda olmak				
15	Program zamanlarının uygun olmaması				
16	Geçmişte bu tür etkinlikleri sevmemek				
17	İlgili olmamak				
18	Rutin programı bozmak istememek				

Ek.3. Özgeçmiş

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Ferhat ŞEN

Uyruğu: T.C

Doğum Yeri ve Tarihi: GERCÜŞ / 10.11.1987

Telefon No: 5448816879

E-mail:feroli_001@hotmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

Bitirme Yılı

Lise: BATMAN LİSESİ / 2005

Lisans: VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ

2011

Yüksek Lisans: -

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi	Görev Yeri
2012-2019	Milli Eğitim Bakanlığı	Öğretmen	Batman Spor Lisesi